

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

Sosiaalipalvelutyö

2014

Elina Uusitalo

EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELUTYÖ PÄIVÄHOIDOSSA

– Raison lastentarhanopettajien näkemyksiä
Lapset puheeksi – keskustelusta ehkäisevän työn
menetelmänä

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Sosiaalipalvelutyö

2014 | 52+5

Tiina Laakso

Elina Uusitalo

EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELUTYÖ PÄIVÄHOIDOSSA

Tutkimukseni tarkoituksena on tuoda esille Raision lastentarhanopettajien ajatuksia ehkäisevästä lastensuojelutyöstä päivähoidossa, sen keinoista ja toteutustavoista, sekä päivähoiton merkityksestä perheiden tukijana. Tutkimuksessani olen pyrkinyt nostamaan esille hyväksi havaittuja käytäntöjä, joiden avulla eri päivähoitoyksiköiden on mahdollisuus kehittää omaa toimintaansa ja näin toimia entistä paremmin ehkäisevän lastensuojelutyön kentällä.

Ehkäisevä työ on tulevaisuuden haasteena monella eri sektorilla ja sen merkitys ongelmien ehkäisijänä on suuri. Ehkäisevää lastensuojelutyötä ei ole paljoa tutkittu, vaikka nykyinen lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän lastensuojelutyön merkitystä. Päivähoito on yksi merkittävä tekijä ehkäisevän lastensuojelun kentällä ja näin ollen lastentarhanopettajat toimivat merkittävinä ehkäisevän työn toteuttajina päivähoidossa. Ehkäisevästä lastensuojelutyöstä määrätään laeissa, mutta yhtenäisiä keinoja pyrkiä kohti tuloksellista työskentelymuotoa ei vielä päivähoidossa ole nähtävissä.

Raisiossa Lapset puheeksi – keskustelua ollaan tuomassa osaksi päivähoitoa, joka on kirjattuna kaupungin laatimaan lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmaan. Tarkoituksena on selvittää kokevatko lastentarhanopettajat Lapset puheeksi – keskustelut toimivana menetelmänä toteuttamassa ehkäisevää lastensuojelutyötä päivähoidossa. Lastentarhanopettajien kokemuseräisen tiedon avulla pystytään edelleen kehittämään ehkäisevän työn menetelmiä vastaamaan päivähoiton tarvetta.

Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto on kerätty teemahaastatteluiden avulla. Tutkimuksessa on haastateltu yhteensä kahdeksaa Raision kaupungissa työskentelevää lastentarhanopettajaa. Aineiston analyysimenetelmänä käytin teemoittelua ja tyypittelyä, joista syntyviä tuloksia olen peilannut aiempiin tutkimuksiin ja teorialähteisiin.

ASIASANAT:

Ehkäisevä lastensuojelu, varhainen tuki, päivähoito, lastentarhanopettaja, Lapset puheeksi – keskustelu, rajapinta työ

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme In Social Services| Social Services

2014 | 52+5

Tiina Laakso

Elina Uusitalo

PREVENTIVE CHILD PROTECTION WORK IN DAY CARE

The aim of my research is to bring forward views of Raisio kindergarten teachers about preventive child protection work in day care, about its means and ways of implementation and the importance of day care as supporter for families. In the research, I have aimed to introduce some proven practices, with which it is possible for day care units to develop their individual functions and thus increase their performance in the field of preventive child protection work.

Preventive work is a future challenge in many sectors and its role in problem prevention is huge. Preventive child protection work has not been widely researched, even though current child protection law is stressing the importance of the preventive child protection work. Kindergarten has a major role on the field of preventive child protection work and thus, kindergarten teachers act in an important role as implementers of preventive work in day care. There are laws ruling about preventive child protection work but currently there are no cohesive ways existing working towards productive work method in day care system.

In Raisio Lapset Puheeksi – conversation, is about to become part of the day care system. This plan is part of children and youth well-being programme of the city. The aim is to find out, if the kindergarten teachers find Lapset Puheeksi – conversation as a valid method in implementing preventive child protection work in kindergartens. Using the empiric knowledge and knowhow of kindergarten teachers, it is possible to further develop the methods of preventive work to better meet the needs of day care.

The research is qualitative in nature and is implemented by interviewing eight kindergarten teachers working in Raisio. The material is analyzed by using theming and typing, and the results have been reflected with existing researches and theoretical references.

KEYWORDS:

Preventive child protection, early support, day care, kindergarten teacher, Lapset puheeksi – conversation, interface work

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PÄIVÄHOITO OSANA EHKÄISEVÄÄ LASTENSUOJELUA	8
2.1 Päivähoidon merkitys ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta	8
2.2 Ehkäisevä lastensuojelutyö	9
2.3 Ehkäisevää lastensuojelua ohjaavat asiakirjat päivähoidossa	10
2.4 Varhaisen tuen merkitys	12
2.5 Päivähoito ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttajana	13
3 TOIMINTAA RAJAPINNOILLA RAISIOSSA	16
3.1 Ehkäisevä työskentelymalli järjestelmässä	16
3.2 Rajapinnat ylittävän toiminnan merkitys kuntatasolla	17
3.3 Raision toimintamalli	18
3.4 Lapset puheeksi – keskustelu ehkäisevän lastensuojelutyön keinona	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävät	23
4.2 Tutkimuksen tavoite ja toteutustapa	24
4.3 Tutkimusmenetelmät	25
4.4 Tutkimuksen kohderyhmä	27
4.5 Tutkimusaineiston hankinta	28
4.6 Aineiston analyysi	29
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
5.1 Pohdintoja ehkäisevästä lastensuojelutyöstä päivähoidossa	31
5.2 Keinoja tukea perhettä	33
5.3 Lastentarhanopettajien mietteitä Lapset puheeksi – keskustelusta päivähoidossa	35
5.4 Hyväksi havaittuja käytäntöjä ja kehitysehdotuksia	37
5.5 Päivähoidon kehittymisen tarpeet	38
6 YHTEENVETO	40
7 POHDINTA	44
7.1 Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa	44
7.2 Luotettavuus ja tutkimusmenetelmän sopivuus	45

7.3 Ammatillinen kasvu

46

LÄHTEET

48

LIITTEET

- Liite 1. Kirje haastateltaville
- Liite 2. Tutkimuslupa
- Liite 3. Teemahaastattelun runko
- Liite 4. Lupa haastateltavilta

1 JOHDANTO

Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) uudistui vuonna 2008, joka toi ehkäisevän lastensuojelutyön näkyväksi myös osana kunnan peruspalveluja. Raision kaupungissa pyritään panostamaan ehkäisevään lastensuojelutyöhön ja oikea-aikaisiin palveluihin, joiden tarkoituksena on vähentää lastensuojelun tarvetta. Ehkäisevästä lastensuojelutyöstä on Raisiossa saatu jo hyviä tuloksia ja sitä kohden pyritään kulkemaan panostamalla sektorirajat ylittäviin toimintamuotoihin, sekä juurruttamaan hyväksi havaittuja toimintamuotoja peruspalveluihin. Päivähoito tavoittaa Suomessa suurimman osan lapsiperheistä varhaisessa vaiheessa. Tiheän yhteydenpidon ja tavoitavuuden vuoksi sen mahdollisuudet varhaisen tuen tarjoajana ovat erinomaiset.

Tutkimukseni toimeksiantaja oli Raision perhepalvelut, jossa suoritin opintojeni viimeisen harjoittelun keväällä 2014. Oma kiinnostukseni suuntautui ehkäisevään lastensuojelutyöhön, vanhempien tukemiseen ja hanketyön tuomiin mahdollisuuksiin uudenlaisten työskentelymuotojen kehittämisessä. Lisäksi halusin opinnäytetyöni kohdistuvan päivähoidon maailmaan. Tutkimukseni kohderyhmä koostui Raision kaupungissa työskentelevistä lastentarhanopettajista. Tutkimukseen on haastateltu yhteensä kahdeksaa lastentarhanopettajaa kesä-heinäkuun välisenä aikana vuonna 2014.

Työni rakentuu ehkäisevän lastensuojelutyön ympärille. Tutkimukseni tietopuolesta avaan ehkäisevän lastensuojelutyön käsitettä, päivähoidon merkitystä ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttajana, varhaisen tuen merkitystä, sekä pohdin erilaisten asiakirjojen merkitystä päivähoidossa ohjaamassa ehkäisevää lastensuojelutyötä. Toimiakseen ehkäisevän työn edistämiseksi työn on ulottauttava yli hallinnon rajojen, siksi olen käsitellyt rajapintoja ylittävää työskentelyä ja sen merkitystä ehkäisevän lastensuojelutyön kehittämisen näkökulmasta. Tutkimuksen toteuttaminen – osiossa olen esitellyt tutkimukseni lähtökohdat ja tutkimustani ohjanneita tutkimuskysymyksiä. Lisäksi olen avannut teemahaastattelua tutkimusmenetelmänä, sekä käynyt läpi tutkimuksen etenemistä ja aineiston analyysia. Tutkimuksen tuloksissa olen kertonut aineistosta

nousseet tulokset ja yhteenvedossa peilannut tuloksia aiempiin tutkimuksiin ja teoriaan, sekä esittänyt tutkimuksen tärkeimmät johtopäätökset.

Olen pyrkinyt pitämään koko työskentelyn ajan kehittämisen näkemyksen esillä, sekä pohtinut kriittisesti tutkimuksessa ilmenneitä tuloksia. Toivon tutkimuksen tuloksista olevan hyötyä ehkäisevän lastensuojelutyön kehittymiselle päivähoitossa ja myös, että tutkimuksessa ilmenneitä hyväksi todettuja käytäntöjä pystyttäisiin levittämään eri yksiköiden välillä.

2 PÄIVÄHOITO OSANA EHKÄISEVÄÄ LASTENSUOJELUA

2.1 Päivähoidon merkitys ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta

Päivähoito on varhaiskasvatuksen palvelu, jossa yhdistyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. (Keskinen & Virjonen 2004, 8; Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 12.) Suomessa päivähoiton piirissä oli vuonna 2013 noin 40 % kaikista 0-6-vuotiasta lapsista ja Raisiossa tämä luku oli vielä maan keskitasoakin korkeampi (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.) Päivähoito onkin yksi suomalaisperheiden käytetyimpiä peruspalveluiden muotoja ja tarjoaa näin näköalapaikan lapsiperheiden arkeen. Päivähoidon tarkoituksena on tukea lasten perheitä heidän kasvatustehtävässään ja yhteistyössä kotien kanssa edistää lasten persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Kekkonen 2004, 3; Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36, 2a§). Lasten vanhemmilla on aina ensisijainen vastuu lastensa kasvatuksesta ja hyvinvoinnista, mutta yhteiskunnalla on velvollisuus tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vuonna 2008 uudistunut lastensuojelulaki velvoittaa päivähoitoa tarjoamaan perheille tukea varhaisessa vaiheessa, sekä laaja-alaista ja ennalta suunniteltua ehkäisevän lastensuojelutyön toimintaa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 2§; 3a§.)

Lasten ja heidän perheidensä tarpeet muodostavat aina varhaiskasvatuksen lähtökohdan. Edellytyksenä onnistuneelle varhaiskasvatukselle on päivähoiton henkilökunnan ja lasten vanhempien välinen yhteistoiminta, vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus, jonka avulla on mahdollisuus myös pyrkiä toteuttamaan laadukasta ehkäisevää lastensuojelutyötä päivähoitossa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 2§; Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 5.) Päivähoidolla on erityinen velvollisuus puuttua lastensuojelullisiin ongelmiin lastensuojelulain (13.4.2007/417, 7§; 11§) mukaan. Erityisen tärkeää on, että ongelmiin puututaan heti siinä ympäristössä missä ne havaitaan (Hujala ym. 2004, 79). Kun päivähoitossa havaitaan perheen tarvitsema tuki ja myös tarjotaan sitä heti tar-

peen ilmaannuttua, pystytään sillä vähentämään lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelun tarvetta. Kunnan peruspalveluiden tulee tarjota tukea perheelle, kun he sitä tarvitsevat. Tuen tarjoamisen kuuluu tapahtua siellä, missä se tapahtuu luontevimmin. (Honkavaara ym. 2010, 3.)

2.2 Ehkäisevä lastensuojelutyö

Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan lapsen ja nuoren hyvinvoinnin, sekä kasvun ja kehityksen turvaamista silloin, kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä pyritään edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia, ennaltaehkäisemään lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa ongelmia, sekä näiden ongelmien syvenemistä. Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä tuetaan siis myös vanhemmuutta. Kunta on velvollinen tuottamaan ehkäisevän lastensuojelun palveluja, joita ovat tuki ja erityinen tuki. Päivähoito on yksi merkittävä toimija ehkäisevän lastensuojelutyön kentällä. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 3a§; Sosiaaliportti 2012.) Päivähoidon roolina on ennen kaikkea tukea perheiden omia voimavaroja. Perheiden tukeminen peruspalveluissa ehkäisee ongelmien ja erilaisten häiriöiden syntyä, kun perheiden tuen tarpeeseen vastataan ongelmien ollessa vasta pieniä. Päivähoidon rooli voi muodostua perheille merkittäväksi voimavarojen etsimisessä ja tukemisessa, sekä mielen-terveysongelmien tunnistamisessa. Pelkkä sosiaalinen tuki, sekä mielenkiinto työntekijältä auttaa jo itsessään vahvistamaan perheen hyvinvoinnin kokemusta. (Kaltiala-Heino ym. 2005, 10–11.)

Ehkäisevä lastensuojelu on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Lastensuojelulaki uudistuessaan vuonna 2008 on tuonut ehkäisevän työn velvollisuuden vahvemmin esille. Ehkäisevä lastensuojelutyö laajimmassa merkityksessään koskettaa kaikkia hallintoelimistä aina yksittäisiin kansalaisiin asti. (Sosiaaliportti 2014.) Lapsen vanhemmilla ja huoltajilla on aina pääsijainen vastuu lapsensa hyvinvoinnista. Kaikkien lasten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevillä viranomaisilla on kuitenkin velvollisuus tukea vanhempia lastensa kasvatustehtävässä. Perheille on tarjottava heidän tarvitsemaansa apua

riittävän varhaisessa vaiheessa ja tarpeen vaatiessa ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 2§.) Ehkäisevään lastensuojelutyöhön panostamalla pyritään vähentämään lastensuojelun asiakkuuksia. Sillä pyritään edistämään lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Perheiden ja lasten tukeminen jo peruspalveluissa on ehkäisevän lastensuojelun kulmakivi. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 3a§; Sosiaaliportti 2014.)

Ehkäisevän lastensuojelun taustalla on Yhdistyneiden kansakuntien (YK) Lapsen oikeuksien sopimus, joka on tullut Suomessa voimaan vuonna 1991 (Sosiaaliportti 2012). Sopimus ohjaa ehkäisevällä lastensuojelutyöllä suojelemaan lapsiväestöä, osallistumaan itseään koskeviin päätöksiin ja varmistamaan, että lapset saavat tasavertaiset mahdollisuudet yhteiskunnan voimavaroihin (Yleis-sopimus lasten oikeuksista 60/1991). Ehkäisevä lastensuojelutyö juontaa juurensa ajatuksesta, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus hyvään lapsuuteen, sekä mahdollisuus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen, sekä riittävään osallisuuteen. Ehkäisevän lastensuojelun keskeinen periaate on lasten hyvinvoinnin edistäminen, joka on aikuisten vastuulla. Kunnan, sekä muiden tahojen järjestämissä palveluissa on varmistettava lasten hyvien elämän edellytysten toteutuminen. (Sosiaaliportti 2012.)

Ehkäisevään lastensuojelutyöhön panostamalla pystytään vähentämään lastensuojelun tarvetta. On tärkeää havaita lasten ja nuorten tuen tarve, sekä huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet ajoissa. Kun havaittuihin tarpeisiin tarjotaan varhaista tukea jo peruspalveluissa, pystytään välttämään ongelmien kasaantumista ja näin ollen lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelun tarvetta. (Sosiaaliportti 2014).

2.3 Ehkäisevää lastensuojelua ohjaavat asiakirjat päivähoitossa

Suomessa varhaiskasvatusta ohjaavat erilaiset asiakirjat. Valtakunnallisella tasolla ohjaajina toimivat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetussuunnitelman perusteet. (Laki lasten päivähoitosta

19.1.1973/36; Pirkkalan kunta 2014; Stakes 2005; Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2014b). Raisiossa on oma varhaiskasvatussuunnitelma –*Matka jatkuu*, ohjaamassa toimintaa päivähoitossa, sekä jokaiselle lapselle tehtävä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (Raision kaupunki 2011).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittävät ja luovat raamit kaikelle varhaiskasvatustoiminnalle, jota yhteiskunta järjestää ja valvoo. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta jokainen kunta luo omat raaminsa ja varhaiskasvatuksen sisällöt toiminnalleen. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet luovat myös arvioinnin pohjan kuntien varhaiskasvatustoiminnan toteuttamiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä mm. lapsen ja perheiden tukemista ennen kouluikää, vanhempien osallisuutta lastensa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön ammatillista tietoa ja moniammatillisten palvelumuotojen hyödyntämistä lapsen hyvinvoinnin kokonaisvaltaisessa tukemisessa. (Heikkilä ym. 2007, 7–8.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eivät kuitenkaan tarjoa perheiden tukemiseen mitään konkreettisia menetelmiä tai malleja, joita ilman monien vaikeiden asioiden puheeksi otto saattaa muodostua vaikeaksi perheiden kanssa.

Vuorovaikutus on keskeinen työmuoto varhaiskasvatuksessa ja sen avulla on mahdollista luoda yhteistä ymmärrystä, jota Nummenmaa & Karila (2011, 16–17) nimittävät kasvatusvuorovaikutukseksi. Onkin todettu, että lapsen vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan vuorovaikutussuhteen tiiviydellä ja niihin liittyvillä keskusteluilla on yhteyttä siihen, saako lapsi juuri omien tarpeidensa mukaista kasvatusta ja tukea (Nummenmaa & Karila 2011, 16–17, Barfoot ym. 2000 mukaan). Laadukas päivähoito ja varhaiskasvatus edellyttävät monien tahojen yhteistyötä, jota tehdään koko lasta ympäröivän verkoston kanssa. Toimintaan kuuluu myös perheiden ohjaaminen tarvittavien palvelujen äärelle. Verkostoyhteistyön tavoitteena on ehkäisevän lastensuojelun toteuttaminen ja varhainen puuttuminen ja tuki perheen tilanteisiin. (Heikkilä ym. 2007, 10.)

2.4 Varhaisen tuen merkitys

Lasten ja heidän perheidensä lisääntynyt tuen tarve on noussut yhdeksi keskeiseksi kehittämiskohdaksi myös varhaiskasvatuksen alueella (Heinämäki 2006a, 11). Perheiden tilanteet ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana paljon. Paineita perheille tuovat usein työn ja perhe-elämän yhdistäminen, päätkätöt ja muutokset perherakenteissa. Nyky-yhteiskunnassa avopariperheet ja uusperheet ovat lisääntyneet ja varsinkin yksinhuoltaja perheiden tulokehitys aiheuttaa ongelmia. Muutokset rakenteissa tuovat mukanaan ajanpuutetta ja vanhemmuus saattaa olla hukassa paineiden ja eri mahdollisuuksien ristiriitojen vuoksi. Kasvuympäristöjen muutokset vaikuttavat lasten hyvinvointiin, sekä palveluiden tarpeisiin, jonka seurauksena ehkäisevän tuen merkitys korostuu. (Reunamo 2007, 100; Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 13.)

Varhainen tuki ja varhainen puuttuminen ovat keskenään lähikäsitteitä. Varhainen tuki viittaa lapsen tukemiseen hänen varhaisvuosinaan, sekä mahdollisimman varhain aloitettuihin tarvittaviin tukitoimiin. Varhaisen tuen käsite saa sisältonsä –*early intervention* käsitteestä, joka on suoraan suomennettuna varhainen puuttuminen. Käsitteet ovatkin hyvin läheisesti sidoksissa toisiinsa. Heinämäki (2006a, 18) toteaa raportissaan käsitteiden erona olevan ainoastaan huoleen puuttumisen jälkeisen toiminnan. Kun puhutaan varhaisesta tuesta, se käsittää myös kasvatuksellisen tuen puuttumisen jälkeen. Varhaisen tuen näkökulma on voimakkaasti ennaltaehkäisevä ja lapsen kasvuun, sekä kehityksen riskitekijöihin kohdistuva. Päivähoidossa varhainen tuki on osa päivähoidon perustehtävää, jossa voidaan hyödyntää moniammatillista osaamista yhdessä lasten vanhempien kanssa. Varhaisella tuella päivähoidossa pystytään vastaamaan nykyajan lapsiperheiden monimuotoisiin tuen tarpeisiin ja tällä tavoin ehkäisemään suurempien ongelmien syntymistä. (Heinämäki 2006a, 18: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014a.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on merkintä varhaisen tuen tarjoamisesta sitä tarvitseville lapsille (Stakes 2005, 35–37). Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyrkinyt kehittämään varhaisen tuen muotoja päivähoidossa. Esi-

merkkinä on STM:n toteuttama varhaisen tuen (VarTu) hanke vuosina 2004–2005. Hanke kokosi ja kehitti käytänteitä varhaisen tuen ja vanhempien osallistamisen suuntaan päivähoitossa. Hanke sai alkunsa lasten ja perheiden lisääntyneestä tuen tarpeesta ja päivähoidon kehittymisen tarpeista. Hankkeessa korostui varhaisen tuen merkityksellisyys ja sitä kautta työkäytäntöjen kehittämisen tarve. Varhaisen tuen näkeminen ja sen vahvistaminen yhtenä päivähoidon perustehtävänä ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun muotona nousi hankkeessa myös hyvin merkityksellisesti esille. (Heinämäki 2006a, 11–21.)

Varhaisen puuttumisen toiminta käsittää määritteessään lähinnä työntekijän puuttumisen omaan huoleensa. Omien huolenaiheiden kanssa ei painita, vaan ne otetaan perhettä kunnioittavasti esille heidän kanssaan, joita asia koskee. Varhaisen puuttumisen malli on myös työntekijän vastuunottoa omasta toiminnastaan tukemalla muita. On muistettava myös, että viranomaisilla on aina asemansa puolesta jo velvollisuus tarjota perheelle apua riittävän varhaisessa vaiheessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007, 2 §; Terveystieteiden tutkimuskeskus.) Tärkeää on, että viranomaiset puuttuvat perheen tilanteeseen niin pienin toimenpitein, kun on mahdollista (Sosiaaliportti 2012). Toisaalta taas avun tarjoaminen ja huolen esille tuominen viranomaisen taholta kertoo vanhemmille, että hänen lapsensa on tärkeä ja hänestä välitetään (Digman & Soan 2008, 55.)

2.5 Päivähoito ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttajana

Lasten tärkein kasvuympäristö on heidän perheensä, joten vanhempien tukemista lasten hyvinvoinnin takaamisessa ei voida liikaa korostaa (Sosiaaliportti 2012). Lapsen hyvinvointi määräytyy tiiviissä suhteessa hänen lähiympäristöönsä. Hyvin toimiessaan perhe ja lähiympäristö muodostuvatkin suojaaviksi tekijöiksi lapsen elämässä. (Huhtanen 2004, 32.) Päivähoiton perustehtävä on olla kotikasvatuksen tukena ja sitä kautta asettaa tavoitteet lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen, joihin ennalta määritellyt keskustelut ammattilaisen ja vanhempien välillä luovat hyvän kontekstin (Koivula 2004, 82; Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36 2 a §; Nummenmaa & Karila 2011, 25). Lapsuuden olosuh-

teilla on kauaskantoisia vaikutuksia. Vanhemmilla on päävastuu omista lapsistaan, mutta on erityisen tärkeää, että yhteiskunnalliset instituutiot pystyvät tukemaan vanhempia ja perheitä, sekä lapsen ja vanhempien keskinäisiä välejä ja ymmärrystä toisiaan kohtaan. (Eronen, T. 2009, 226–227.)

Päivähoidon henkilökunnan toiminta pohjautuu yhteiskuntamme määrittelemiін arvoihin ja toimintatapoihin. Ammattitaitoinen henkilökunta on varhaiskasvatuksen voimavara ja auttaa takaamaan sen laadun. Joka kolmannella päiväkodin henkilökunnasta tulee olla lastentarhanopettajanpätevyys ja muilta vaaditaan toisen asteen tutkinto. Lisäksi on otettava huomioon erityisen hoidon- ja kasvatuksen tarpeessa olevat lapset henkilöstöresursseja päätettäessä. (Reunamo 2007, 102–103.)

Lyyra toteaa artikkelissaan (2004, 106–107) kuinka suuri tarve vanhemmilla on saada tietää lapsensa päiväkotimaailmasta. Keskustelut päivähoidon ja vanhempien välillä jäävät kuitenkin usein melko pinnallisiksi. Päivähoidon henkilökunnan työnkuvaa olisikin tärkeää lähteä kehittämään niin, että siinä olisi nähtävillä viralliset puitteet vanhempien ja henkilöstön väliselle syvemmälle tuntemiselle. Myös päivähoidon työntekijä tarvitsee työssään vanhempien asiantuntijuutta ja sen tärkeys korostuu varsinkin päivähoidon alussa. On todettu, että yhteistyö vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välillä lisää luottamusta ja luottamus puolestaan yhteistyötä. Kun lapsen eri kehitysympäristöt ovat rakentavalla ja hyvällä tavalla suhteessa keskenään, on sillä suuria vaikutuksia lapsen hyvän kehityksen ja ongelmien ehkäisyn kannalta. (Koivunen 2009, 156; Lyyra 2004, 106–107.)

Kaukoluoto (2010) on tehnyt kehittämistutkimuksen lasten vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä päivähoidossa. Kaukoluoto on todennut tutkimuksessaan päivähoidon henkilökunnan kokevan yhteistyön vanhempien kanssa tärkeäksi, sekä hyvin sisäistetyksi. Myös päivähoidon kasvat keskustelut on koettu merkittäviksi vanhemmuuden tukemisen muodoksi, jotka tuottavat tietoa myös lapsen kasvu ympäristöstä. Parhaaksi anniksi keskusteluille Kaukoluoto on havainnut syvemmän vuorovaikutuksen kehittymisen, sekä sen merkityksen tulevaisuuden yhteistyölle. Työvälineitä keskustelulle ei kuitenkaan ole ja erilais-

ten lomakkeiden käytön tarpeellisuus nousee vahvasti tutkimuksessa esille. (Kaukoluoto 2010, 62–67.)

Jyväskylän yliopiston perhetutkimuskeskuksen toteuttamasta Paletti-tutkimuksesta (2009) käy ilmi, että vanhemmat kokevat tärkeäksi päivähoito-henkilökunnan tuen ja yhteiset kasvatus- ja kehityskeskustelut, joissa voidaan pohtia yhdessä juuri lapsen kasvatukseen liittyviä seikkoja. Vanhempien koke-malla tyytyväisyydellä lasten päivähoitoon ja yhteistyöhön henkilökunnan kans-sa, on vaikutusta myös vanhempien tyytyväisyyteen elämän muita osa-alueita kohtaan, sekä heidän omiin kokemuksiinsa vanhemmuudestaan. Tyytyväisyy-dellä päivähoitoa kohtaan on todettu olevan myös merkitystä siihen, miten haasteellisena vanhemmat kokevat lastensa kasvatuksen. Päivähoidosta muo-dostuu tällöin merkittävä tukija perheiden arjessa ja voimavarana. (Koivula 2004, 83; Lehtipää & Poikonen 2009, 86–88.)

3 TOIMINTAA RAJAPINNOILLA RAISIOSSA

3.1 Ehkäisevä työskentelymalli järjestelmässä

Suomen hallitusohjelmassa listataan perheiden hyvinvointiin panostaminen ja päivähoidon merkitys syrjäytymistä tukevana ennaltaehkäisevänä palvelumuotona. Hallitusohjelmassa tärkeänä nähdään myös palveluiden painottuminen ennaltaehkäisevään työhön, sekä asiakkaan aseman huomioimiseen. Juuri ennaltaehkäisevä työ on avainasemassa väestön terveyden ja hyvinvoinnin parantamisessa. (Valtioneuvoston kanslia 2011, 32, 55–56.)

Oikeanlaisella perhepolitiikalla pyritään ehkäisemään lastensuojelun asiakkuuksia ja huostaanottoja kohdistamalla toimia ennalta ehkäisyyn ja varhaisiin tukitoimiin. Lasten ja perheen etuun tulee panostaa, sekä pyrkiä lisäämään yhteistyötä ja rajattomuutta varhaiskasvatuksen ja muiden peruspalveluiden kanssa. (Valtioneuvoston kanslia 2011, 62.) Hallinnon rajat ylittävän työskentelymuodon tarkoituksena on auttaa havaitsemaan tuen tarpeet lapsiperheissä ja varhaisen tuen avulla ehkäistä lastensuojelun tarvetta yksilötasolla. Juuri moniammatillinen, sekä sektori- ja hallinnonrajat ylittävä yhteistyö on välttämätöntä, jotta voitaisiin saavuttaa parhaiten lasten tarpeisiin vastaava ehkäisevän työn kenttä. Lasten ja nuorten ehkäisevän työn on oltava koko ajan ajanhermoilla ja sen kehittäminen vaatii kokoaikaista reflektiivisyyttä. (Sosiaaliportti 2012; Sosiaaliportti 2014). Myös Honkavaara ym. (2010, 11) ovat havainneet selvityksessään, kuinka sektorirajat ylittävä työskentelymalli vaatii kuntatasolla rajoja ylittäviä yhteis- palvelumuotoja, kuitenkin unohtamatta palveluiden sisällöllistä kehittämistä. Kunnallisella tasolla on velvollisuus kehittää päivähoitoa niin, että sillä pystytään vastaamaan oman kunnan päivähoidon tarpeisiin ja sille sopiviin palvelumuotoihin (Huhtanen 2004, 24). Palveluja kehitettäessä on otettava huomioon asiakaslähtöisyys jo kehittämisen lähtökohtana ja asenteena, jotta oikeanlaista kehitystä saadaan aikaiseksi (Sallinen ym. 2014, 37).

3.2 Rajapinnat ylittävän toiminnan merkitys kuntatasolla

Sallinen ym. (2014) ovat tutkineet kuntien vuorovaikutussuhteita ja kehittämistä Osaava Kunta – tutkimusprojektissa, jossa lähtökohtana on ollut, että kehittymisen edellytyksenä on rajapinnoilla tapahtuvien vuorovaikutussuhteiden merkitys, sekä osaamisen ja vahvuuksien hyödyntäminen, sekä niiden kehittäminen. Rajapinnoissa kysymys on siitä, miten esimerkiksi eri toimialojen toimijat suhteessa toisiaan kohtaan toimivat. (Sallinen ym. 2014, 7–44.)

Kuntien kehittäminen edellyttää rajapintojen vuorovaikutussuhteiden osaamista ja vahvuuksien hyödyntämistä, sekä niiden kehittämistä. Toimintaa tulee kehittää aina vahvuuksien näkökulmasta, joka tuottaa aina parempia tuloksia kuin kriittinen kehittäminen. Tarkoituksena on voimavarojen maksimaalinen hyödyntäminen nykyhetkessä ja tulevaisuuden haasteissa. Tutkimuksessa todetaan, että silloin kun kunta on avoin, strategisesti johdettu ja verkottunut, niin se kykenee selvittämään monitulkintaisia, monimutkaisia ja ennakoimattomia ongelmia ja kehittämään dynaamisesti toimintaansa. Tutkimuksessa on todettu, että monet kunnat kyllä ymmärtävät erilaisten rajapintojen hyödyntämisen kunnan toiminnan kehittämisen kannalta, mutta kunnat jotka pystyvät rakentamaan avoimia vuorovaikutussuhteita, sekä hyödyntämään niistä nousevaa osaamista, menestyvät. Sallinen ym. (2014) nimeävätkin tutkimuksessaan menestyvän kunnan perustaksi ihmisten toiminnan ja vuorovaikutuksen. Rajapintojen välisen toiminnan hyödyntäminen näkyy kunnan menestymisenä pitkällä aikavälillä. Menestyminen perustuu aktiiviseen kehittämistoimintaan, sekä tietoiseen vuorovaikutuksen kautta tulleeseen tietoon kunnan päätöksenteossa. (Sallinen ym. 2014, 7–44.)

Lastensuojelun keskusliiton selvityksessä (Honkavaara 2010) on todettu kunnan peruspalveluiden osalta, että päivähoitossa toivotaan eniten yhteistyön kehittämistä eri sektoreiden kanssa. Tähän on arveltu osaltaan vaikuttavan päivähoiton suuren merkityksen ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttajana, mutta toisaalta taas sen jäsentymättömän roolin ehkäisevän lastensuojelutyön kentällä. (Honkavaara 2010, 18–19.) Rajapintojen välissä olevien aitojen purkamisek-

si tarvitaan keskittymistä aidosti asiakkaiden tarpeisiin ja asiakasrajapintoihin eri ammattikuntien välisenä yhteistyönä. Sallinen ym. nimeävät keskijohdon olevan avainasemassa rajapintojen yhdistymisessä, sekä erilaisten hankkeiden merkityksen raja-aitojen poistajana. (Sallinen ym. 2014, 46–49.) Juuri Raisiossa meillä olevilla hankkeilla on päästy lähemmäs rajapintoja ylittäviä toimintamuotoja. Juuri kehittämishankkeiden vaikutuksesta kuntien toimintakulttuuri saattaa kehittyä kehittämismyönteisemmäksi ja vuorovaikutteisemmaksi (Sallinen ym. 2014, 46).

3.3 Raision toimintamalli

Raision kaupunki on hieman alle 25 000 asukkaan kunta, josta nuorten (0-18-vuotiaiden) osuus on 22 % kaikista asukkaista. Raisiossa pyritään tällä hetkellä toteuttamaan mahdollisimman laajasti ehkäisevän lastensuojelutyön näkemyksiä, joka tulee esille Raision kaupungin toukokuussa 2014 päivitetystä lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmassa. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma on lakisääteinen väline, jota ohjaa lastensuojelulaki. Hyvinvointisuunnitelman avulla pystytään ohjaamaan, johtamaan ja kehittämään lasten ja nuorten kanssa tehtävää hyvinvointityötä kunnassa. Raision kaupungin strategiset linjaukset nimeävät ennakoivat palvelut ja ylisektorisen yhteistyön tavoitteekseen, jolla pyritään lisäämään hyvinvointia, kustannustehokkuutta, sekä asiakaslähtöisyyttä palveluiden tuottamisessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 12§; Raision kaupunki 2014, 2.)

Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä pyritään vähentämään huostaanoton tarvetta, sekä erilaisista häiriötilanteista aiheutuvia haittoja. (Raision kaupunki 2014, 4.) Perhepalvelujohtaja Mikko Hulkkosen laatimassa esityksessä perhepalveluille (13.5.2014) käy ilmi, että Raisiossa on saavutettu valtakunnallisestikin todella hyviä tuloksia kevääseen 2014 mennessä. Tulokset on saavutettu kohdentamalla työskentelyä ehkäisevien palvelumuotojen käyttöönottoon. Ehkäisevää lastensuojelutyötä koordinoi Raisiossa perhepalveluiden johtaja ja niiden pääasialliset tuottajat ovat neuvolan perhetyö, perhekeskus, perheneuvola, lasten-

valvoja, ohukainen – hanke ja perhekuraattori, sekä peruspalveluiden osalta päivähoito ja koulu. (Henkilökohtainen tiedonanto perhepalveluiden johtaja Mikko Hulkkonen 23.9.2014.)

Perhekuraattori ja Ohukainen ovat molemmat hankkeita, jotka toimivat Raisiossa fyysisesti samoissa perhekeskuksen tiloissa, kohti yhteistä päämäärää. Hankkeiden tehtävänä on vastata perheiden tarpeisiin oikeaan aikaan ja korjata näin korjaavista palveluista aiheutuvaa kustannuskehitystä (Kaste II – hanke suunnittelu, 4 & Raision kaupunki & Turun ammattikorkeakoulu 2013, 1). Yhdessä oikeaan aikaan III – hankkeessa toimiva perhekuraattori Minna Lehtinen ja Ohukaisen hankevastaava Mirva Maine kertovat (13.5.2014), että molemmat hankkeet ovat osaksi hankerahoilla, sekä kunnallisella rahoituksella toimivia kokonaisuuksia. Molempien hankkeiden tarkoituksena on kehittää ennalta ehkäisevää työtä kaupungissa, sekä puuttua ongelmiin aikaisemmassa vaiheessa. Ehkäisevää työtä pyritään Raisiossa jalkauttamaan lasten ja nuorten toimintaympäristöihin. Ohukaishanke tarjoaa matalankynnyksen verkostomaisia perhepalveluita, sekä pyrkii tukemaan perheitä heidän ongelmissaan joustavasti. Ohukaishanketta pyöritetään kolmen työntekijän voimin. Perhekuraattorin tarkoituksena on jalkautua päiväkodeille ja kouluille, sekä tarjota yksiköissä palveluohjauksellista tukea niin työntekijöille kuin perheillekin. Raisiossa työskentelee yksi perhekuraattori, joka vastaa myös opiskelijoiden toiminnasta ja ohjauksesta perhevalmentajaklinikalla. (Henkilökohtainen tiedonanto perhepalveluiden johtaja Mikko Hulkkonen 23.9.2014.)

Ehkäisevien palveluiden käyttö on ollut yksi merkittävä tekijä positiivisten tulosten saamisessa perhepalveluiden osalta. Raisiossa on pystytty ennaltaehkäisevällä työllä vähentämään kodinulkopuolelle sijoitettujen lasten määrää niin, että se on kolmasosan pienempi kuin vuonna 2011 samaan aikaan. Myös korjaavista palveluista on säästetty samassa ajassa satoja tuhansia euroja. Raisio onkin saanut kiitosta palveluistaan, sekä sektorirajoja ylittävästä työskentelymallistaan. Palvelut ovat edistäneet perheiden hyvinvointia, olleet osatekijöinä vähentämässä huostaanottoja, sekä lyhentäneet perheneuvoloiden jonoja Raisiossa. (Henkilökohtainen tiedonanto perhekuraattori Minna Lehtinen 15.5.2014.)

3.4 Lapset puheeksi – keskustelu ehkäisevän lastensuojelutyön keinona

Lapset puheeksi – keskustelun juurruttaminen ja levittäminen kaupungin peruspalveluihin on Yhdessä oikeaan aikaan III – hankkeen yhtenä tavoitteena. Yhdessä oikeaan aikaan II - hankkeen aikana menetelmään on jo koulutettu lähes 30 kaupungin työntekijää, mutta nyt menetelmän juurruttamiseen pyritään panostamaan osaksi hankkeen III – perhekuraattorin voimin. Raision kaupungilla on oma Lapset puheeksi – johtoryhmä, joka koostuu eri palvelualueiden esimiehistä. Johtoryhmän luomisella on tavoiteltu johdon sitoutumista menetelmään, mistä on apua menetelmän levityksessä ja juurruttamisessa. (Raision kaupunki & Turun ammattikorkeakoulu 2013, 2–3; Henkilökohtainen tiedonanto perhekuraattori Lehtinen 28.8.2014; Lehtinen 2014, 13–15.)

Vuonna 2014 Lapset puheeksi – menetelmän levittämistä on tehty Raisiossa kouluttamalla muun muassa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Henkilökunnan koulutuksesta ovat vastanneet Ohukais – hankkeen Maine ja perhekuraattori Lehtinen (Lehtinen 2014, 13–15). Koulutuksella pyritään vastaamaan niin hankkeiden, kuin Raision kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman tavoitteeseen tukea entistä paremmin lapsia ja perheitä. Saavuttamisen yhtenä keinona suunnitelmassa on mainittu Lapset puheeksi – menetelmän käyttöönotto osaksi päivähoitoa. Päivähoidon työntekijöiden koulutus menetelmään on tapahtunut kesän 2014 aikana, jolloin Raision päivähoidosta koulutettiin 11 lastentarhanopettajaa, joka on 15 % kaikista Raisiossa työskentelevistä lastentarhanopettajista. Päivähoidon henkilökunnalla on ollut myös mahdollisuus hyödyntää haasteellisissa perhetilanteissa ja menetelmän käytössä perhekuraattoria mm. työparin muodossa, sekä verkostotyössä. (Turun ammattikorkeakoulu & Raision kaupunki 2013, 3; Raision kaupunki 2014, 8.)

Lapset puheeksi - keskustelu on menetelmä, joka polveutuu kotimaiseen ja kansainväliseen tutkimukseen, sekä William Beardsleen kehittämään perheinterventioon. Keskustelun lähtökohtana ovat lapsen omat kehitysympäristöt, arkipäivän toiminta ja kehitys. (Solantaus 2013a, 3.) Lapset puheeksi – keskustelun takana on myös lastensuojelulaki, joka velvoittaa viranomaista ottamaan

huomioon lasten tuen ja hoidon tarpeen aikuisille suunnatuissa palveluissa (13.4.2007/417 10 §). Lapset puheeksi – keskustelu kuuluu Toimiva lapsi ja perhe menetelmäperheeseen. Keskustelun avulla saatetaan lapsen eri kehitysympäristöt yhteen, joita ovat esimerkiksi koti ja päivähoito. Menetelmä on kehitetty avuksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilökunnalle ottamaan vanhempien kanssa lapset puheeksi niin, että keskustelu rakentuu vanhempia ja lapsia kunnioittaen, mutta samalla kuitenkin rakentavasti (Solantaus 2006, 4.)

Keskustelussa pohditaan lapsen arkipäivän sujumista menetelmän määräämän teemarungon pohjalta. Keskusteluun voidaan tarvittaessa kutsua mukaan myös muu lapsen elämään vaikuttava taho, kuten neuvola, erityislastentarhanopettaja tai esimerkiksi kuraattori. Keskustelun fokus pyritään pitämään koko ajan lapsessa. Keskustelun yhteydessä tarkoituksena on löytää lapsen kehitysympäristöjen vahvuuksia ja haavoittuvuuksia, jotka ovat juuri menetelmän keskeisiä käsitteitä. Vahvuus käsitteellä tarkoitetaan asiaa, joka sujuu, vaikka elämässä olisi vaikeuksia. Haavoittuvuus käsitettä käytetään asioista, joista voi muodostua ongelmia, jos niihin ei puututa. Menetelmän avulla saadaan kohdistettua ajatus lapseen ja lapsen elämään vaikuttaviin kehitysympäristöihin. (Solantaus 2013b, 3–7.) Vaikka lapsen ongelmat koskettavat aina myös hänen lähiympäristöään, silti on tärkeää että lapsen asioista keskusteltaessa työntekijä pitää lapsen keskustelun keskiössä ja asioiden subjektina (Huhtanen 2004, 7). Tähän Lapset puheeksi – keskustelu antaa hyvät puitteet. Tavoitteena on työntekijän ja vanhemman avoin keskusteluyhteys lasten asioissa, jolloin niin negatiivisiin kuin positiivisiin asioihin pystytään palaamaan myös vaivattomasti keskustelun jälkeen. Keskustelun avulla pyritään tukemaan vanhemmuutta ja lapsen kehitystä. (Solantaus 2013a, 3; Solantaus 2013b, 3–7.)

Työntekijältä Lapset puheeksi – keskustelun käyttö vaatii aina koulutuksen, joka rakentuu kolmesta opetuskerrasta, sekä kolmesta Lapset puheeksi - keskustelun pitämisestä. Keskusteluissa kiinnitetään huomiota työntekijän taholta lapsen vahvuuksiin, niiden tunnistamiseen, tukemiseen ja merkitysten oivaltamiseen. Onnistumisesta palautteen antaminen vie kehitystä positiivisella tavalla eteenpäin, lisää motivaatiota ja tuo lisää onnistumisen kokemuksia. Jos

keskustelun jälkeen on tarvetta lisätuelle, järjestetään Lapset puheeksi neuvonpito. Neuvonpidossa lapsen ympärille kootaan hyvinvointia tukevaa verkostoa niin lapsen omasta sosiaalisesta ympäristöstä kuin palvelujärjestelmästä. (Solantaus 2013b, 3–8.) Puheeksi otto tilanteissa on aina tärkeää tunnistaa lapsen ja perheen voimavarat, jotta niitä pystytään tukemaan entisestään ja antamaan samalla perheelle myönteistä palautetta. Puheeksi ottamisen tavoitteena on saada aikaan yhteistyötä ja kehittää asioita kohden positiivisempaa suuntaa. (Arnkil & Eriksson 2009, 30.)

Lapset puheeksi keskusteluissa vanhempien kanssa on havaittavissa usein vanhempien herääminen tilanteeseen ja aidon muutosprosessin käynnistyminen. Rosbacka (2010, 68) on myös tutkinut Beardsleen perheinterventiota ja todennut sen suureksi arvoksi sen, miten se avaa perheen sisäisiä vuorovaikutussuhteita ja saa perheen auttamaan itse itseään. Ainoastaan yksilöllinen toiminta kykenee tuottamaan toimintakykyisyyttä, vaikka sen ehdot rakentuvatkin yhteiskunnallisesti (Rauhala 1998, 65). Yhteiskunta pystyy tarjoamaan menetelmän avulla vanhemmille mahdollisuutta keskittää fokus lapseen, joka lisää muutosprosessin käynnistyessä toimintakykyisyyttä yksilöllisen toiminnan osalta ja saa näin vanhemman tukemaan omaa lastaan tarvittavan tuen alueella.

Raisiossa Lapset puheeksi – keskustelu menetelmää käytetään perhekuraattori Lehtisen (23.4.2014) mukaan paljon uusien asiakassuhteiden aloittamisen yhteydessä ja hän kokee Lapset puheeksi -keskustelun tuovan hyvän kokonaiskuvan perheen tilanteesta (Henkilökohtainen tiedonanto 23.4.2014 perhekuraattori Minna Lehtinen.) Jokinen (2012) on tutkinut työntekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi – menetelmästä. Hän on havainnut tutkimuksessaan, että Lapset puheeksi – keskustelu toimii hyvänä tiedon hankinnan välineenä. Intervention jälkeen työntekijän tietoisuus ja ymmärrys myös perheen tilannetta kohtaan paranee ja antaa hyvän pohjan asiakassuhteelle. Työntekijät kokivat menetelmän hyvin strukturoidun rakenteen turvalliseksi asiakkaan kanssa käydyn prosessin aikana. Jokinen toteaa menetelmän tarjoavan hyvin asiakaslähtöisen työotteen muodostumisen keskustelulle. (Jokinen 2012, 58–60.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävät

Aihe opinnäytetyölleni muotoutui vähitellen. Halusin tehdä opinnäytetyöni yhteistyössä harjoittelupaikkaani Raision perhevalmentajaklinikalle, joka pyrkii tuottamaan ennalta ehkäiseviä palveluja Raisiolaisille lapsiperheille. Itseäni kiinnosti heidän tuottamansa uusi palvelumuoto ja kehittämisasenteensa. Koen myös ehkäisevän työn olevan tulevaisuuden haaste, jotta kasvaviin ongelmiin pystyttäisiin vastaamaan jo ennen niiden syntymistä. Toisena pääsuuntana aiheenvalinnassa oli se, että halusin opinnäytetyöni sijoittuvan päivähoitoon.

Päivähoidon työntekijöihin kohdistuvaa lapsuuden tutkimusta ei ole tehty paljoa, vaikka lapsuuden tutkimuksia kohdistuen päivähoidon maailmaan on olemassa runsaasti. Lapsuuden tutkimuksessa pienelle huomiolle ovat jääneet vanhemmat, sekä juuri heidän suhteensa päivähoitoon. (Alasuutari 2009, 58.) Myös Laulaja (2011) toteaa tutkimuksessaan ehkäisevän lastensuojelun olevan vähän tutkittu alue (2011, 1). Uusi lastensuojelulaki (13.4.2007/417, 3 a §) velvoittaa kuntia uudelleenlaiseen työskentelyyn ehkäisevän lastensuojelutyön edistämiseksi. Myös sosiaalihuoltolaki uudistuessaan vuoden 2015 alussa suuntaa painopistettä ehkäisevään lastensuojelutyöhön ja palveluiden oikea-aikaisuuteen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014).

Tutkimustehtävikseni rajautuivat:

- Millaisena päivähoito kokee oman roolinsa ehkäisevän lastensuojelun toteuttajana?
- Miten lastentarhanopettajat kokevat Lapset puheeksi – keskustelujen käyttöön oton päivähoitossa?

Tutkimustehtäväni rajautui vielä seuraaviin teemoihin:

- Miten päivähoitossa ymmärretään ehkäisevä lastensuojelu?

- Millaisena lastentarhanopettajat kokevat oman roolinsa perheiden tukijoina ja ehkäisevän lastensuojelun työkentällä?
- Kokevatko päivähoitotyöntekijät Lapset puheeksi – keskustelujen tuovan apua perheiden tukemiseen?
- Millaisessa muodossa Lapset puheeksi – keskustelut pitäisi tuoda Raision päivähoitoon?

4.2 Tutkimuksen tavoite ja toteutustapa

Tein opinnäytetyöni kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa minulla oli tarkoituksena selvittää Raision kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielipiteitä ehkäisevästä lastensuojelutyöstä päivähoitossa ja Lapset puheeksi - keskustelusta sen menetelmänä. Haastattelin tutkimukseeni kahdeksaa Raisiossa työskentelevää lastentarhanopettajaa. Tutkimusjoukon tavoitteellinen rakentuminen tapahtui tasavertaisesta määrästä ammattikorkeakoulun ja yliopiston käyneitä lastentarhanopettajia. Jokaiselle raisiolaiselle lastentarhanopettajalle tarjottiin mahdollisuutta osallistua Lapset puheeksi – koulutukseen ja kaikille osallistujille myös mahdollisuutta osallistua tutkimukseeni. Koulutukseen osallistujista kahdeksan lupautui haastatteluun tutkimustani varten. Tutkimukseni aineiston hankinnan suoritin vuoden 2014 kesä- ja heinäkuun aikana.

Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen, koska siinä pyritään kuvaamaan valittua asiaa mahdollisimman monipuolisesti ja sen avulla ilmentämään tutkittavien kokemuksia koetusta todellisuudesta. Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineistoni kokoaminen tapahtuikin todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset sijoittuvat vahvasti tiettyyn aikaan ja paikkaan ja sen tavoitteena on usein löytää ja tuoda esille tosiasioita, sekä kohdistaa tarkastelua tutkittavien merkitysten maailmaan. Merkitykset tulevat esille suhteina ja niiden välillä olevina merkityskokonaisuuksina. Kvalitatiivisella tutkimuksen lähtökohtana voidaan pitää Hirsjärvi ym. (2009, 161) mukaan todellisen elämän kuvaamista. Tutkittavien kohdejoukko muotoutuu kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksenmukaisesti ja saatuja tapauksia käsitel-

lään aina ainutlaatuisina, joka otetaan huomioon myös aineiston tulkinnessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 161–164; Vilkkä 2005, 97.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan puhua harkinnanvaraisesta näytteestä puhuttaessa tutkittavien määräästä. Tämä nimitys johtuu siitä, että tällaisessa tutkimuksessa pyritään yleistettävyyden sijaan ymmärtämään syvällisemmin asiaa, sekä saamaan uusia teoreettisia näkökulmia asioihin. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 59.)

Omassa tutkimuksessani haastattelin lastentarhanopettajia teemahaastattelun avulla heidän omassa ympäristössään päiväkodissa. Kvalitatiiviselle tutkimukselle onkin ominaista käyttää ihmistä tiedonhankinnan välineenä, sekä käyttää sellaisia metodeja, joissa tutkittavan ääni pääsee hyvin esille (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Laadullinen tutkimus on aina kokonaisuus, jossa aineiston keruu ja analyysi ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa, eikä niiden erottaminen ole toisistaan täysin mahdollista, vaikka ne ovat kehittyneet toisistaan erillään. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa olen tutkijana pyrkinyt ymmärtämään toista ihmistä eri menetelmän, kuten haastattelun keinoin. Aineiston analyysiä ei juuri siksiäkään voi irrottaa metodologisista lähtökohdista. Myös tutkimuksen auki kirjoitus ja toisen ihmisen ymmärtäminen palautuu aina tutkimuksen metodologisiin lähtökohtiin, johon olen pyrkinyt tutkimukseni kirjoittamisessa kiinnittämään huomiota. (Sarajärvi & Tuomi 2011, 68–69.)

4.3 Tutkimusmenetelmät

Aineiston hankinnan lähtökohtana on aina tutkimusongelma, jonka mukaan valittu menetelmällä pyritään vastaamaan mahdollisimman kattavasti tutkimusongelmaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimuksessani olen pyrkinyt tuomaan tutkittavien näkemykset tutkittavasta aiheesta esiin hyödyntäen teemahaastattelua. Teemahaastattelussa tutkittavat pystyvät tuomaan omia näkökulmiaan hyvin esille, mutta kuitenkin ennalta määriteltujen teema-alueiden puitteissa. Itselleni päivähoito ympäristönä on tuttu, mutta juuri nämä päivähoitoyksiköt eivät. Myöskään Lapset puheeksi - keskustelun käytöstä ehkäisevän lastensuojelutyön menetelmänä päivähoidossa itselläni ei ole aiempaa koke-

musta. Halusin valita teemahaastattelun menetelmän juuri siksi, koska uskoin sen avulla pystyväni saamaan kaikkein olennaisinta tietoa aiheesta ja työntekijöiden ajatuksista menetelmän käyttöönottoa kohtaan. Liian strukturoitu haastattelu olisi luultavasti jättänyt osan työntekijöiden näkemyksistä tulematta esiin, kun taas avoin haastattelu olisi helposti voinut viedä keskustelua väärään suuntaan.

Menetelmän valinnassa on tärkeää, että sillä uskotaan saatavan parhaiten vastaus tutkimuksen ongelmaan. Aina on otettava huomioon seikat, mistä ja minkälaista tietoa etsitään. Haastattelu on metodina joustava ja itse tutkimustilanteessa tiedonhankintaa pystyy suuntaamaan oikeille urille, koska haastateltavan kanssa ollaan koko ajan vuorovaikutuskontaktissa. Haastattelun tuloksia ei voida kuitenkaan ikinä irrottaa haastattelijasta, sillä aina haastattelijalla vaikuttaa myös haastateltavaan. Haastattelun erottaminen vuorovaikutustilanteesta ja haastattelijan vaikutuksesta siihen, voidaan tiivistää seuraaviin pääkohtiin. Haastattelussa tutkija tuntee tutkittavan aihepiirin ja haastattelu on ennalta suunniteltu, haastattelijalla myös ohjaa haastattelua, huolehtii koko haastattelun ajan haastateltavan motivaatiosta, tiedostaa oman roolinsa, sekä kykenee tuomaan haastateltavalle selväksi, että hän voi kertoa asioistaan luottamuksellisesti. Haastateltavan merkityksenannot pääsevät teemahaastattelussa myös erinomaisesti esille. (Eskola & Suoranta 2005, 85; Hirsjärvi ym. 2009, 184; Hirsjärvi & Hurme 2011, 34–48.)

Teemahaastattelussa keskustelun alla olevat aihepiirit ovat ennalta määrättyjä ja kaikki teemat käydään jokaisen haastateltavan kanssa lävitse, kuitenkin järjestystä voidaan vaihdella. Menetelmä saakin nimensä juuri tästä, eli ennalta määrättyistä teemoista, joista haastattelussa keskustellaan ja joiden varassa edetään. Haastattelukysymykset ovat samat, eikä niitä ei ole sidottu haastateltavien vastauksiin ja haastattelijalla voi myös vaihdella sanamuotoja eri haastateltavien kohdalla. Teemahaastattelu mielletään tyypiltään puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Teemahaastattelun ominaisuutena on, että tietyn kokemuksen tiedetään yhdistävän haastateltavia. (Eskola & Suoranta 2005, 86; Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.) Kuten omassa tutkimuksessani haastateltavia yhdistää

ammattinimike, Rasion kaupungissa työskentely, sekä Lapset puheeksi – menetelmäkoulutus, sekä sen käyttöönotto.

4.4 Tutkimuksen kohderyhmä

Rasion kaupungissa on 13 kaupungin omistamaa päiväkotia ja kaksi yksityistä päiväkotia. Rasion kaupunki tukee yksityiseltä ostettuja päivähoidon palveluja palvelusetelillä. Päiväkotien lisäksi Rasion kaupungissa on tällä hetkellä 43 perhepäivähoitajaa ja 5 ryhmäperhepäivähoitoa (Henkilökohtainen tiedonanto Päivi Rantanen 27.3.2014).

Rasion kaupungin päivähoidossa työskentelee yhteensä 71 lastentarhanopettajaa, joista 65 työskentelee kaupungin omissa yksiköissä ja 6 yksityisissä päivähoitoyksiköissä. (Henkilökohtainen tiedonanto Päivi Rantanen 19.9.2014.) Rasion kaupungin varhaiskasvatuksessa työskentelee lisäksi neljä erityislastentarhanopettajaa, joiden sijoittuminen on jaettu seudullisten alueiden mukaan. Heidän avullaan pystytään tarjoamaan tehostettua ja erityistä tukea lapsille. (Rasion kaupunki 2011c.)

Tutkimukseni kohderyhmä rakentui Lapset puheeksi – koulutukseen osallistuvista lastentarhanopettajista. Koulutukseen osallistui yhteensä 11 työntekijää, joille kaikille lähetin sähköpostitse kutsun saada osallistua tutkimukseeni (liite1.) Sähköpostitse lähettämäni kutsu ei kuitenkaan tuottanut riittävästi yhteydenottoja, joten seuraavaksi lähestyin päivähoitoyksiköitä puhelimitse. Puhelinsoitot osoittautuivat kuitenkin huonoksi tavaksi saada osallistujia kiinni ja lopulliset haastateltavat ilmoittautuivatkin tutkimukseeni osallistujiksi Lapset puheeksi – koulutuksessa kesäkuun alussa.

Tutkimuksessani haastattelin yhteensä kahdeksaa Rasion kaupungissa työskentelevää lastentarhanopettajaa, joista 6 työskentelee kunnallisella ja 2 yksityisellä sektorilla. Yksi haastatelluista oli Rasion kaupungissa työskentelevä erityislastentarhanopettaja. Kaikki haastateltavista lastentarhanopettajista olivat naisia. Puolet haastateltavista lastentarhanopettajista oli käynyt sosiaalialan koulutuksen ja he olivat koulutukseltaan, joko sosiaalikasvattajia tai sosionome-

ja. Toinen puoli haastateltavista oli taas hankkinut lastentarhanopettajan pätevyytensä yliopistossa. Kuudella haastateltavista oli esiopetuspätevyys. Seitsemän haastateltavista sijoittui 40–53 ikävuoden väliin ja yksi alle 25 ikävuoden. Haastateltavilla oli pääsääntöisesti pitkä kokemus lastentarhanopettajan työtehtävistä. Ainoastaan yhdellä haastateltavista oli alle vuoden työkokemus alalta, muuten kokemusta päivähoidosta haastateltavilla oli kertynyt 10–33 vuotta. Osalla oli lisäksi myös aiempaa lastenhoitajan kokemusta.

4.5 Tutkimusaineiston hankinta

Ennen tutkimukseen ryhtymistä hankin tutkimusluvan päivähoiton johtaja Päivi Rantaselta (liite2.) Tutkimukseni suoritin haastateltavien omissa päivähoitoyksiköissään heidän työaikanaan. Tutkimushaastattelut suoritettiin käyttäen teema-haastattelun menetelmää yksilöhaastatteluina 17.6–16.7.2014, jolloin kaikki haastateltavat olivat jo käyneet Lapset puheeksi – koulutuksen teoria osuudet ja päässeet toteuttamaan keskusteluja. Tutkimuksen aineiston keräämistä varten olin laatinut etukäteen haastattelurungon neljän teeman ympärille, joiden alle olin laatinut apukysymyksiä (liite 3.) Teemat syntyivät tietoperustan ja tutkimustehtävieni ympärille. Jokaiseen haastatteluun olin varannut aikaa noin puolitoista tuntia, sekä haastattelujen välille vähintään tunnin tauon. Samana päivänä suoritin enintään kaksi haastattelua, varmistaakseni mahdollisimman korkean vireystason haastattelutilanteissa.

Ennen haastattelun alkua jokainen haastateltava antoi kirjallisen suostumuksen käyttää haastattelun aineistoa opinnäytetyössäni (liite 4.) Kerroin haastateltaville tutkimuksesta, sekä pyysin lupaa saada nauhoittaa haastattelut litterointia varten. Haastattelutilanteessa käytin kahta nauhuria, varmistaakseni nauhoituksen onnistumisen. Haastattelutilanteessa ei ollut läsnä muita kuin haastateltava ja haastattelija. Haastattelupaikaksi oli valittu rauhallinen paikka päivähoitoyksiköstä. Äänityksen onnistumisen varmistin käyttämällä haastattelutilanteessa kahta äänityslaitetta. Purin äänitykset litteroimalla, kun olin tehnyt kaikki haastattelut. Litteroinnin avulla sain koko teemahaastatteluin kerätyn aineiston teks-

timuotoon ja paperille. Litterointitasoja on useita ja tutkimukselle oikea taso määritellään tutkimusongelman ja metodisen lähestymistavan mukaan (Ruusu- vuori 2010, 424). Tutkimuksessani olin kiinnostunut haastattelussa esiin tulleista asiasisällöistä. Tutkimukseni kannalta olikin riittävää, että litteroin niin haastatte- lijän ja haastateltavien puheenvuorot (Ruusu vuori 2010, 425).

4.6 Aineiston analyysi

Aineiston litteroinnin jälkeen jäsensin saadun aineiston teemojen avulla. Ana- lyysivaiheessa käyttämäni teemat olivat samoja, jotka ohjasivat haastatteluja. Laadullisen aineiston analyysi käsittääkin aina aineiston erittelyn ja luokittelun, jonka seurauksena synteesin avulla on pyrkimys luoda kokonaiskuvaa ilmiöstä ja esittää sitä uudesta perspektiivistä käsin (Hirsjärvi & Hurme 2011, 143). Teemoittelun tarkoituksena oli jaotella aineistoa eri teemojen mukaan, jonka avulla pystyin vertailemaan eri teemojen esiintyvyyttä aineistossa. Apuna ai- neiston käsittelyssä käytin erilaisia numero-, kirjain- ja värikoodeja, jotta aineis- ton käsittely selkeytyi. (Eskola & Suoranta 2005, 174.; Salonen 2013, 10; Sara- järvi & Tuomi 2011, 93.) Tekstiä lukiessani aineistosta nousi sellaisia asioita ja sanoja, jotka olivat tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Osa nousseista asi- oista oli sellaisia, joita en ollut osannut odottaa ja joista en ollut kysynyt, mutta mitkä tulivat kaikissa haastatteluissa esille.

Tärkeää itselleni oli pystyä erottelemaan aineistosta tutkimukseni kannalta oleelliset asiat. Tutkimuksen tulosten kannalta onkin arvokasta listata tärkeät ja pinnalle nousseet asiat, sanat ja lauseet. Esille nousseiden asioiden alle loin peruskäsitteet tutkittavasta ilmiöstä. Kategorioiden nimet muuttuivat aiemmin kysymysrungossa olleista teemoista, kuvaamaan tutkimuksessa esiin nousseita seikkoja, pitäytyen kuitenkin teemojen sisällä. Uudet syntyneet kategoriat nime- sin uudelleen yleisemmällä käsitteellisellä nimityksellä, joka kuvaa paremmin kategorian asiasisältöä. Lopuksi vertailin ja yhdistelin nousseita kategorioita keskenään, jolloin keskeiset käsitteet pääsivät nousemaan tutkimuksen tulok-

siksi. Käsitteiden auki kirjoittamisesta muodostui lopulta tutkimuksen tulokset. (Eskola & Suoranta 2005, 174.; Salonen 2013, 10; Sarajärvi & Tuomi 2011, 93.)

Analyysivaiheen lopputuloksena tarkoituksenani oli saada myös teoria linkitty-
mään osaksi analyysiä, jolloin siitä pystyi muodostumaan mielekäs kokonai-
suus. Aineiston hyödyntäminen, tulkinta ja lopulliset johtopäätökset ovatkin tut-
kimuksen lopullinen ydin (Hirsjärvi ym. 2009, 221). Pelkkä tulosten analysoimi-
nen ei ole riittävää kertomaan tuloksista, vaan olen pyrkinyt kiinnittämään eri-
tyistä huomiota synteisien laatimiseen. Syynteesin avulla olen koonnut yhteen
tutkimuksessa käsitellyt pääkohdat ja pyrkinyt vastaamaan selkeästi tutkimus-
ongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 230.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Pohdintoja ehkäisevästä lastensuojelutyöstä päivähoidossa

Haastattelemani lastentarhanopettajat määrittivät ehkäisevän lastensuojelutyön olevan päivähoidossa vanhempien päivittäistä kohtaamista, tuen antamista perheelle ennen suuria ongelmia, vanhempien tukemista kasvatuskysymyksissä, varhaista puuttumista huolen herätessä, sekä avointa asioiden esille ottoa. Haastatellut nimeävät vanhempien kaipaavan eniten apua erilaisissa kasvatuskysymyksissä.

Kaikki haastatellut kokevat perheiden kanssa tehtävän työn tärkeäksi päivähoidossa, sekä oman roolinsa ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttajina. Haastatellut kokevat, että päivähoito koetaan hyväksi areenaksi havaita ongelmia ja tuen tarpeita perheissä. Päivähoito koetaan helposti lähestyttävänä tahona ja juuri usein päivähoidosta löytyy ensimmäinen kodin ulkopuolinen aikuinen, johon perheiden on helppo tukeutua. Päivähoidon työntekijä myös usein huomaa ensimmäisenä perheessä ilmaantuneen tuen tarpeen. Osa haastatelluista koki Rasion päivähoidossa toteutettavan ehkäisevän lastensuojelutyön toteutuksen vähäiseksi, vaikka osaltaan perheitä kuitenkin tuetaan. Kehityksen koetaan olevan menossa koko ajan parempaan suuntaan. Puutteena tulee esille uskallus puuttua havaittuihin lastensuojelullisiin ongelmiin. Ehkäisevän lastensuojelutyön tavoitteellisuus nousee esille yksityisen puolen yksiköissä, joissa tavoitteita pohditaan yhdessä säännöllisin väliajoin. Kaupungin yksiköissä laatusuositukset perheiden kanssa tehtävää työtä kohtaan eivät ole tiedossa tai niitä ei ole.

Haastatellut kokevat päivähoidon roolin muuttuneen viimeisten vuosien ja vuosikymmenten aikana enemmän perheitä tukevaksi palvelumuodoksi. Perheiden tukeminen päivähoidossa koetaan nykyisin luontaiseksi osaksi päivähoitoa. Uskallus puuttua asioihin ja kysyä asioita vanhemmilta koetaan lisääntyneen, vaikka myös uskalluksen puutetta nykytyössäkin tuodaan esiin. Haastatellut tuovat esille avoimuuden lisääntymisen perheiden kanssa työskenneltäessä, sekä osaltaan myös tiedon lisääntymisen. Myös eri sektoreiden välisen yhteistyön

koetaan lisääntyneen, joka osaltaan lisää myös moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia perheiden hyvinvoinnin eduksi. Haastatteluista nousee vahvasti esille myös lastentarhanopettajan opettajan rooli, samalla ilmentäen myös roolin muutosta.

”Mä olen opettaja ennen kaikkea, mut en mä voi pistää silmiä kiinni. Et jos mä oon tosissaan jostain huolissani, etten pistä rajaa siihen et oon opettaja ja vedä ovee kiinni. Et sen mä oon oppinu.” H5

Päivähoidon roolin koetaan tulleen laajemmaksi. Ehkäisevän lastensuojelutyön koetaan tulleen enemmän osaksi päivähoitoa ja samalla koetaan myös sosiaalipuolen tulleen lähemmäksi päivähoidossa tehtävää työtä.

”Nykyään otetaan huomioon ja mietitään, et mitkä kaikki asiat vaikuttaa siihen lapsen kehitykseen, ku aiemmin katottiin sitä lasta vaan yksin. Et nyt huomioidaan se ympäristö ihan eri tavalla, perhe ja muu kasvuympäristö.” H2

Haastatteluissa korostuu vahvasti erilaiset näkemykset tutkittavien keskuudessa ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttamisesta päivähoidossa. Osa lastentarhanopettajista on sitä mieltä, että se on olennainen osa päivähoiton roolia. Samalla osa haastatelluista mieltää työn painopisteen enemmän pedagogiselle puolelle. Seuraavassa kaksi otosta erilaisista näkökannoista:

”Onhan täällä niitä, jotka tarvii sitä ehkäisevää työtä, mut me ei lähdetä niitä ensimmäisinä tukemaan. Ne tulee esille tai sit ei tuu. Me keskistytään sellaiseen pedagogiseen puoleen tavallaan.” H4

”Eihän mikää oo niin tärkeä, ku se perheen tukeminen. Senhän takia me täällä ollaan, lasten takia ja myös sen perheen takia.” H6

Osa haastatelluista tuo esille koulutuspuoleen vaikutuksen erilaiseen ajattelutapaan työn lähtökohdista. Haastatteluissa tulee esille, kuinka pääsääntöisesti sosiaalialan koulutuksen omaavilla koetaan olevan hallussa perhelähtöisempi ajattelutyyli, kuin yliopistossa lastentarhanopettajan koulutuksen suorittaneilla työntekijöillä.

5.2 Keinoja tukea perhettä

Keinoina perheen tukemiseen haastatellut nimeävät keskustelun, sekä perheen ohjauksen heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Monet haastatelluista tekevät itse palveluohjausta, mutta osa kertoo siirtävänsä palveluohjauksen joko päiväkodin johtajalle tai erityislastentarhanopettajalle. He ovatkin juuri ne tärkeimmät yhteyshenkilöt, joihin lastentarhanopettajat turvautuvat ollessaan huolissaan perheen tilanteesta.

Moni haastatelluista tuo esille palveluohjauksellisen näkökulman ja sen miten heidän roolinsa on päivähoitossa ohjata perheitä oikeiden palveluiden piiriin. Haastatteluista nousee kuitenkin esille se, ettei yksityisen puolen päivähoitolla ole tietoa Raision kaupungin palveluista ja he eivät tiedä mihin perheitä ohjata. Ongelmaksi vanhempien kanssa keskusteltaessa haastateltavat nimeävät sen, ettei heillä ole tarjota perheelle heidän tarvitsemiaan palveluita ja kokevat tarvitsevansa paikalle henkilön, joka pystyisi kertomaan vanhemmille millaista apua ja tukea heidän on mahdollista saada.

Päivähoidon keinot ohjata ehkäisevää lastensuojelu työtä

Lapsen aloittaessa päivähoiton päiväkodissa käydään alkukeskustelukaavake läpi perheen kanssa. Osa haastatelluista kokee alkukeskustelukaavakkeen kohdistuvan enemmän perheiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, kuin lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (vasun). Alkukeskustelukaavake käydään lävitse kuitenkin vain kerran, silloin kun lapsi aloittaa päivähoiton. Osa haastatelluista kokee kuitenkin myös alkukeskustelun riittämättömänä kartoittamassa perheen arkea.

”Alkukeskustelu on enemmänkin sellaista silottelua, missä ei päästä kuitenkaan syvälle.” H6

Haastatellut eivät koe varhaiskasvatussuunnitelmassa, kuten eivät myöskään esikoulussa käytössä olevassa esiopetussuunnitelmassa mitään sellaisia kohtia, jotka tukisivat ehkäisevän lastensuojelutyön edistämistä päivähoitossa. Lastentarhanopettajat nimeävät kuitenkin varhaiskasvatussuunnitelmassa ole-

van kohdan –*Mitä muuta* tai *muuta huomioitavaa* ainoaksi sellaiseksi kohdaksi, jolla pystytään edistämään perheen tukemista ja ottamaan puheeksi mahdolliset tukea vaativat seikat perheen arjessa.

Lastentarhanopettajat kokevat vasu - keskustelujen kuormittavan omaa työtään runsaasti, koska ne ajoittuvat aina tiettyihin kohtiin vuodesta. Lisääntyneiden paperitöiden koetaan vievän aikaa lapsiryhmältä ja osa tuo vahvasti esille, ettei heillä ole mahdollisuutta lisätä paperitöitä entisestään. Raision kaupungin yksiköissä, joissa ainoastaan lastentarhanopettaja pitää vasu – keskusteluja perheen kanssa, jää ajankäyttö muihin tehtäviin vähäisemmäksi. Yhdellä lastentarhanopettajalla saattaa olla noin 20 vasu – keskustelua pidettävänä syksyn aikana. Yksityisellä puolella vasu - keskusteluja pitävät niin lastentarhanopettajat kuin lastenohjaajatkin. Keskustelujen jakaantuminen kaikille työntekijöille on koettu hyväksi ja lisänneen myös ryhmissä olevaa tiimityöskentelyä, joissa eri ammattialojen osaamisen koetaan täydentävän toinen toistaan.

Haastatellut eivät koe olevansa lastentarhanopettajina eri asemassa, kun puhutaan vanhempien kanssa käytävistä keskusteluista. Enemmän he kokevat työntekijän persoonan vaikuttavan siihen, kenelle vanhemman on luontevaa puhua perheen asioista. Haastatellut tuovat myös esille, etteivät he koe roolinsa perheiden tukijana eroavan muun henkilökunnan roolista. Silti ainoastaan lastentarhanopettajat käyvät kasvatukselliset keskustelut vanhempien kanssa haastateltujen yksiköissä kaupungin toimipisteissä. Samoin toimitaan myös huolen puheeksi otto tilanteissa. Yksityisellä sektorilla huolen puheeksi ottajana voi toimia kuka vain, kun kunnallisissa yksiköissä se on pääsääntöisesti lastentarhanopettaja.

Haastatellut tuovat esille huolen puheeksi ottamisen haasteellisuutta, sekä osaa huolen puheeksi otto myös pelottaa etukäteen. Haastatellut kokevat puheeksi oton kuitenkin erittäin tärkeänä. Haastatteluista nousee esille se, mitä enemmän työntekijä on joutunut perheiden huoliin puuttumaan, sitä helpompaa asioita on myös tarpeen tullen nostaa esille. Esille nousee huolen puheeksi ottamisen vaikeus, sekä siihen vaadittava rohkeus, jota työntekijältä tilanteessa vaaditaan. Haastatellut kokevat sen olevan paljon persoonakysymys, miten huolen esille

nosto onnistuu. Monet haastatellut korostavat huolen puheeksi otossa hienotunteisuutta, varovaisuutta, sekä vanhemman kunnioittamista. Haastatellut kokevat sen olevan persoonasta kiinni, pystytäänkö kaikista tarpeellisista asioista keskustelemaan vanhempien kanssa. Osalle puheeksi otto on helpompaa, mutta jos siihen ei itse pystytä niin, silloin lastentarhanopettajat kertovat pyytävänsä erityislastentarhanopettajan paikalle. Työyhteisön tuki koetaan haasteellisissa puheeksi otto tilanteissa erittäin merkittäväksi. Osa haastatelluista kuitenkin kokee, ettei kaikista asioista pystytä keskustelemaan ja kehittämistä tarvitaan, jotta näin ei kävisi. Usein asioiden puheeksi ottamisen tekemättä jäämisen koetaan johtuvan työntekijästä, vanhemmasta, sekä heidän keskinäisestä vuorovaikutussuhteestaan ja sen luottamuksellisuudesta.

Vaikka huolen puheeksi otto koetaan haasteellisena haastateltavien keskuudessa, huolen puheeksi ottoon ei kuitenkaan ole käytössä mitään vakiintuneita menetelmiä tai kaavakkeita, joihin voitaisiin turvautua tällaisissa tilanteissa. Osa haastateltavista on käyttänyt puheeksi otto tilanteissa Lapset puheeksi - keskustelun runkoa, Huoli puheeksi – kaavaketta, sekä osa itse etukäteen ylös pistämiään keskusteltavia aihealueita.

5.3 Lastentarhanopettajien mietteitä Lapset puheeksi – keskustelusta päivähoitossa

Menetelmän käyttöönotto päivähoidon kentällä herätti haastatelluissa hyvin ristiriitaisia tunteita. Osa koki menetelmän istuvan hyvin päivähoidon maailmaan. Osa haastatelluista oli taas vahvasti sitä mieltä, että Lapset puheeksi – keskustelu sisältää sellaisia osa-alueita, jotka eivät kuulu päivähoidolle. Niiden asioiden koettiin olevan enemmänkin perhetyöntekijän alueella.

”Tätä ei voi mennä kysymään kenenkään parisuhteesta, et ku siinä oli se kysymys. Ni me niinko koettiin se järkyttävänä.” H4

Haastatellut, jotka toivat esille, etteivät itse käyttäisi menetelmää päivähoitossa, kuitenkin kokevat koulutuksen erittäin positiivisena asiana. He ovat sitä mieltä, että jokaisella päivähoitossa olisi hyvä olla tämä koulutus käytynä, jotta osallis-

tuminen näihin keskusteluihin tuoden päivähoiton näkökulmaa olisi parempi, kun kuitenkin perheen kanssa työskennellään. Päivähoidon ulkopuolisen työntekijän mukanaoloa Lapset puheeksi – keskusteluissa perustellaan myös sillä, että siinä tapauksessa perheelle olisi mahdollista tarjota heidän tarvitsemaansa apua, johon päivähoidolla ei ole resursseja. Juuri resurssien puutteellisuus koetaan esteenä Lapset puheeksi – keskustelujen käyttöönotolle, jokaisen päivähoitossa olevan perheen kanssa. Lastentarhanopettajat tuovat tässä kohtaa esille vasu – keskustelujen resurssien viennin.

Moni haastatelluista kokee Lapset puheeksi – keskustelun tuovan mahdollisen konkreettisen avun huolen puheeksi otto tilanteeseen. Juuri konkreettisen rungon puuttuminen tällä hetkellä saattaa aiheuttaa sen, että jotkut tärkeät asiat jäävät tilanteessa kysymättä. Varsinkin kokemattoman työntekijän kohdalla menetelmän tuoma apu puheeksi otto tilanteessa koetaan hyvänä.

”Kokemattomalle työntekijälle on helpotus, että on tällaisia apuvälineitä.” H2

Menetelmän käyttöönoton muodosta Raisiossa ei ole vielä tarkkaa suunnitelmaa. Haastatellut nostavat tilanteita, joissa heidän mielestään menetelmän käyttö toisi kaikkein suurimman hyödyn ja millaiseen käyttöön päivähoidolla olisi mahdollista siirtyä. Osa kokee menetelmän hyödyllisimpänä siinä vaiheessa, kun uusi lapsi on juuri aloittanut päivähoiton. Osa taas kokee menetelmän hyväksi perheiden kanssa, joilla on havaittavissa ongelmaa mm. arjen sujumisessa, silloin kun olisi tarpeen miettiä auttamisen keinoja niin perheen vanhemmille kuin lapsillekin.

”Kyl mä aattelin ottaa tän käyttöön. Mietein just sen koulutuksen jälkeen, et ottaisin tän käyttöön sellasten tapausten kans, jossa olis jotain muuta. En lähtis ihan jokaiselle tekeen. Jotenki mä aattelen, et sellaselle valikoidulle ryhmälle.” H4

Vanhempien ajatukset menetelmän käyttöönotosta herättivät haastatelluissa pohdintoja siitä, miten vanhemmat reagoivat siihen, jos menetelmää käytetään vain osan päivähoiton perheiden kanssa. Tämän vuoksi osa haastatelluista

koki, että menetelmä olisi otettava käyttöön kaikkien vanhempien kanssa. Haastatellut kokevat Lapset puheeksi – keskustelun täydentävän vasu - keskustelua. He näkevätkin hyödyn ottaa menetelmä käyttöön osana vasu – keskustelua tai sitten siinä tapauksessa, ettei vasu – keskustelussa päästä pureutumaan riittävästi perheen arkeen ja elämään. Vasu – keskusteluiden annin koetaan riippuvan todella paljon vanhemmasta, siitä kuinka paljon hän tuo kotona olevaa arkea esille. Usein olisikin hyvä tietää perheen arjesta enemmän, johon haastatellut kokevat Lapset puheeksi – keskustelun tuovan apua.

”No siitä ois varmasti suuri apu ja se et tulis ainaki se kokonaisvaltaisuus enemmän ja laajemmin. Ku nyt on sellanen pintaraapasu, mitä nyt tietää.” H7

5.4 Hyväksi havaittuja käytäntöjä ja kehitysehdotuksia

Haastatteluista nousee esille, kuinka paljon työntekijän, sekä työyksikön työvoilla koetaan olevan vaikutusta työhön, myös persoonallisia piirteitä tuodaan esille. Joissain päiväkodeissa on käytössä päivähoidon käytäntöihin juurtuneita tapoja, joiden avulla pyritään lisäämään keskustelumahdollisuuksia vanhempien kanssa. Yksi haastatelluista nimeää tällaisena kerran kuussa päivähoitoyksikössä järjestettävän vanhempien kahvituksen, sekä lisäksi käytössä olevia erilaisia teemapäiviä, joihin myös vanhemmat ottavat osaa. Haastateltava nimeääkin tavan lisäävän yhteistyötä ja luottamuksellista suhdetta vanhempien ja päivähoidon välillä. Samalla tällaiset tilanteet tarjoavat vanhemmille tavan tutustua toisiinsa. Toinen haastateltavista kertoo tekevänsä vasu – keskustelut perheen kotona. Tapa onkin osoittautunut erinomaiseksi keinoksi luoda luottamuksellista suhdetta vanhempien kanssa. Moni tutkimusryhmästä kokee tavan myös mahdollisuutena, mutta epäilee sen vievän kuitenkin liikaa aikaa perustyöltä. Haastatteluista nousee myös hyväksi havaittuna käytäntönä saman lastentarhanopettajan kulkeminen ryhmän mukana 1-vuotiaasta aina esikoulun loppuun saakka. Tämän on koettu antavan paremmat mahdollisuudet perheen ja päivähoidon väliselle yhteistyölle, sekä lisänneen runsaasti myös avoimuutta.

Tutkimuksessa nousee vahvasti esille, kuinka hyvänä keinona lastentarhanopettajat kokevat käynnissä olevat hankkeet Yhdessä oikeaan aikaan III, sekä Ohukais - hankkeen juuri päivähoitossa tehtävän ehkäisevän lastensuojelutyön näkökulmasta. Hankkeiden koetaan helpottavan päivähoiton työtä ja tuovan oikeaa osaamista lastentarhanopettajien avuksi. Perheiden kokonaisvaltaisemman tuen koetaan lisääntyneen hankkeiden seurauksena. Varsinkin hankkeiden tarjoama työpari vaihtoehto keskustelutilanteissa on koettu hyvänä. Keskustelutilanteisiin pääsee tällöin mukaan päivähoiton työntekijä, mutta hanketyöntekijällä on vastuu keskustelun edistymisestä. Tilanteissa ei koeta enää jäätävän yksin, sillä tieto voidaan aina soittaa mitä pienimmissäkin asioissa, koetaan hyväksi. Myös avoimuuden koetaan lisääntyneen työparityöskentelyn seurauksena.

”Nyt on paljon mahdollisuuksia enempi. Jos ajattelen tätä perhekuraattori hommaaki, ni mä oon hyödyntäny perhekuraattoria paljon näissä keskusteluissa.” H2

Haastatellut ovat kokeneet hyvänä hanketyöntekijöiden vierailut yksiköissä esittelemässä omaa toimintaansa. Ennen he kokivat apua olleen tarjolla tietämättä kuitenkaan, minne olisi pitänyt olla yhteydessä. Haastatellut nimeävät myös internetin kautta olevan lähestymismahdollisuuden hyvänä asiana. Yksityisellä puolella ei kuitenkaan ole vielä tarkkaa tietoa hankkeiden käytettävyydestä.

”Me ollaan tosiaan yksityinen päiväkotiki, ni ei olla kunnolla saatu vielä tietoa Raision tukipalveluista, mitä täällä on tarjolla.” H7

”Se on vielä vähän hakusessa, et miten pystyis siihen ehkäisevään työhön.” H6

5.5 Päivähoidon kehittämisen tarpeet

Tutkimuksen yhtenä teemana olivat päivähoiton kehittämisen tarpeet ehkäisevän lastensuojelutyön näkökulmasta. Haastatteluissa nousi esille seuraavia seikkoja, joita olisi hyvä ottaa huomioon päivähoiton käytänteitä pohdittaessa.

- Haastatellut kokevat, että työtä tulisi kehittää niin, että vanhempien kynys ottaa yhteyttä huolen ilmaantuessa madaltuisi entisestään. He toivovat yhteistyön kehittämistä vanhempien kanssa, sekä vanhempien tuomista lähemmäksi päivähoidtoa esimerkiksi erilaisten tapahtumien avulla. Tapahtumat voisivat olla erilaisia yhteistoiminnallisia tilaisuuksia, jotka olisivat rakentuneet tietyn teeman ympärille.
- Moni haastateltavista tuo esille myös erilaisten vanhemmille suunnattujen ryhmien kehittämisen päivähoidtoon, kuten vertaisryhmiä ja eri tarpeisiin vastaavia tukiryhmiä. Haastatellut nostavat kuitenkin esiin ryhmissä vaadittavat resurssit, joita ei ole tällä hetkellä mahdollista irrottaa mistään.
- Kehittämisenäkökulmasta nousee myös vahvasti esille tiimityöskentelyn mahdollisuudet päivähoidossa. Ihanteelliseksi tiimikokoonpanoksi koettaisiin tiimi, jossa olisi esiopetuspätevyyden omaava lastentarhanopettaja, sosionomi ja lähihoitaja. Tällä kokoonpanolla pystyttäisiin vastaamaan mahdollisimman laajasti lapsen ja perheiden tarpeisiin.
- Haastatellut kaipaavat päivähoidon työntekijöiltä lisää rohkeutta puuttua asioihin ja ottaa asioita puheeksi vanhempien kanssa. Pohdintaa haastatteluissa on herättänyt ajatus, miten käy jos vanhemmilta ei uskalleta kysyä heidän tuntemuksistaan?
- Informaation kulkemisen tärkeys korostuu mahdollisimman laadukkaan ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttamisessa ja palveluohjauksen laadussa. Varsinkin yksityinen sektori kaipaa lisää informaatiota Raision kaupungin tarjoamista perhepalveluista ja eri yksiköiden toimenkuvasta. Näin päästään lähemmän myös sektorirajat ylittävää toimintaa, sekä moniammatillista yhteistyötä.

6 YHTEENVETO

Lastentarhanopettajat osaavat nimetä hyvin ehkäisevän lastensuojelutyön keinoja päivähoidossa ja kokevatkin ne tärkeiksi perheiden tukemisen näkökulman kannalta. He kokevat myös päivähoidon helposti lähestyttävänä tahona tarjota tukea perheille varhaisessa vaiheessa. Silti osa kokee ehkäisevän lastensuojelutyön toteutuksen vähäisenä, eikä kaikilla ole tietoa laatusuosituksista, joita työlle päivähoidossa on asetettu. Ehkäisevän lastensuojelutyön toteutukselle aiheuttaa haasteita myös yhteisten työkäytänteiden puuttuminen ja kehittymättömyys, joka tulee esille tutkimuksessani.

Päivähoidon roolin koetaan muuttuvan kokoajan enemmän perheitä tukevampaan suuntaan. Perheiden tukeminen osana päivähoidon roolia jakoi mielipiteitä tutkimuksessani. Vaikka uskalluksen asioiden esille ottoa kohtaan vanhempien kanssa koetaan lisääntyneen, silti puuttuminen perheen elämään koetaan usein hankalana. Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa päivähoidon roolin muutos viimeisten vuosikymmenten aikana. Aiemmin raja päivähoidon ja kodin välillä on ollut erilainen, eikä päivähoidon henkilökunta ole puuttunut kotikasvatukseen, kuten vanhemmat eivät ole puuttuneet päiväkotikasvatukseen (Hujala ym. 2004, 127). Tulokset osoittavat, että perheen tukemista päivähoidossa pitäisi siis edelleen korostaa. Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että lapsen ja perheen tukeminen ennen kouluikää on huomattavasti vaikuttavampaa, kuin vasta kouluiässä aloitetut tukimuodot (Huhtanen 2004, 188).

Monet haastatelluista kokevat etteivät ole ”perhetyöntekijöitä”, vaikka kokevatkin vanhempien tukemisen tärkeäksi osaksi päivähoitoa. He eivät koe myöskään omaa koulutustaan riittäväksi työskentelemään perhetyön kentällä. Rytkönen ja Rönkkö (2010) listaavatkin epävarmuuden ja virheiden mahdollisuuden hyväksymisen tapana oppia koko ajan monimutkaistuvimmissa toimintaympäristöissä. Tämäntapainen työskentelytapa vaatii kuitenkin lujaa ammatti- ja ryhmäidentiteettiä, kuten kirjoittajat teoksessaan tuumaavat. Pelkästään rajapinoilla työskentely vaatii työntekijältä paljon. Hierarkian purkaminen ja työnkehittäminen

täminen eri asiantuntijatasojen välillä on olennaista rajapinnoilla työskennellessä. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 290–291.)

Myös lastentarhanopettajan koulutus pohjan on koettu vaikuttavan työntekijän suhtautumiseen päivähoitossa tehtävää ehkäisevää lastensuojelutyötä kohtaan. Reunamo (2007) pohtiikin teoksessaan moniammatillisen päivähoitohenkilöstön hyödyntämistä maksimaalisella tavalla päivähoiton kentällä. Haasteen moniammatillisuuden toimivuudelle tuo epätietoisuus toisten työntekijöiden toimikuvasta. Jokaisella työntekijällä on lisäksi erilainen työprofiili, oma tapa tehdä töitä, sekä myös omat intressinsä työn teon taustalla. Päivähoitosta saadaan sitä toimivampaa, mitä enemmän omaa osaamista ja tietoa jaetaan toisille. (Reunamo 2007, 102–104.) Informaation lisääminen omista vahvuuksista, sekä erilaisen koulutus pohjan tarjoamista ammatillisista valmiuksista toisi päivähoiton kentälle enemmän moniulotteisuutta, jolla olisi varmasti myös vaikutusta siihen millaisena tukena perheet päivähoiton kokevat.

Informaation ja hyvien työkäytänteiden levittyminen myös yksityisten ja kunnallisten yksiköiden välillä edistäisi yhdenmukaisempaa työskentelymallia päivähoiton kentällä. Raisiossa käynnissä olevat hankkeet edistävät osaltaan yhdenmukaisempia palveluita. Hankkeet tuovat tietoa ehkäisevistä lastensuojelutyön palveluista kaupungissa eri sektoreiden toimijoille. Jokaisella toimijalla on mahdollisuus niiden käyttöön oman työnsä tukijana ja varhaisemman moniammatillisen tuen mahdollistajana. Myös Honkavaara ym. (2010) uskovat tiedottamisen merkitykseen raja-aitojen poistajana eri sektoreiden väliltä. Silloin kun tiedetään toisten sektoreiden palveluista, voidaan omalla toiminnalla täydentää perheen ehkäisevän lastensuojelutyön kokonaisuutta parhaalla mahdollisella tavalla. (Honkavaara ym. 2010.) Myös Heinämäki puhuu siitä, kuinka merkittävää on, että päivähoiton henkilökunta tunnistaa palvelujärjestelmämme tavoitteet, tehtävät ja toiminnan, joka on oleellista palveluohjaukselle. Vanhempien on mahdotonta ohjautua perheelleen sopiviin palveluihin ilman suunnitelmallista palveluohjausta. (Heinämäki 2006b, 80.)

Tutkimuksessani on tullut vahvasti esille, kuinka paljon työ lepää työntekijän henkilökohtaisen ammattitaidon ja tietämyksen varassa, eikä päivähoitossa

tunnu olevan yhtenäistä toimintatapaa sille, mikä ohjaisi tukemaan vanhempia. Kaukoluoto (2010) on todennut samaa tutkimuksessaan. Hän on todennut, että työntekijäryhmillä on erilaiset tiedolliset, taidolliset ja arvostukselliset lähtökohdat toimintaa kohtaan ja juuri nuorimmat työntekijät ovat tässä kaikkein suurimassa pulassa. (Kaukoluoto 2010, 67.) Toimintatavoista olisikin tärkeää keskustella työyksiköissä, jotta työntekijöiden asiantuntemus voisi saavuttaa myös päivähoidon nuorempia työntekijöitä ja auttaa heitä näin toimimaan työssään (Koivunen 2009, 195). Asiantuntijuutta voisi jakaa myös ottamalla tietoisesti enemmän reflektiivistä työtettä osaksi esimerkiksi palaveripäiviin. Samalla kun työntekijä itse saisi erilaisia näkökulmia omiin pohdintoihinsa, tapahtuisi myös ammattitaidon jakamista työyksikön sisällä. Tällöin myös työssä vähemmän aikaa toimineet työntekijät saisivat tietoa erilaisista mahdollisuuksista toimia kipeissä tilanteissa.

Päivähoidon keino tukea vanhemmuutta on pääasiassa keskustelu perheiden kanssa. Perheitä koetaan pystyttävän tukemaan parhaiten silloin, kun heidän elämästään tiedetään enemmän. Tutkimuksessa tulee ilmi, kuinka osa haastatelluista ei koe mieluisaksi ottaa vanhempien kanssa puheeksi kaikkia asioita. Koivunen (2009, 157) toteaaakin, että pelon tunteen aiheuttaa se, kun työntekijä ei voi tietää etukäteen miten vanhemmat asiaan reagoivat. Mutta tarjoaisiko taas keskustelujen lisääminen ratkaisua tähän, sillä sittenhän vanhemmat tunnettaisiin jo paremmin?

Lapset puheeksi – keskustelun käyttöönotto herätti haastatelluissa hyvin ristiriitaisia tunteita, sekä erilaisia ehdotuksia sen käyttöönottavasta. Monet tutkimukseni henkilöistä kokevat ajan puutteen olevan este Lapset puheeksi – keskustelujen käymiselle päivähoidossa. Samaan viittaa myös Kaukoluoto (2010) tutkimuksessaan ja nimeääkin sen suurimmaksi esteeksi vanhempien ja työntekijöiden välisten keskustelujen kattavuudelle ja jatkuvuudelle (Kaukoluoto 2010, 66). Honkavaara ym. (2010) ovat havainneet myös ajankäytölliset resurssit esteeksi ehkäisevien lastensuojelumenetelmien käyttöön lastensuojelun keskusliitolle tekemässä selvityksessään. He tuovat esille myös sen, ettei päivähoidon henkilökunnalla ole tietoa näistä menetelmistä. Itsessään tiedon ja taidon puut-

tuminen menetelmien käytöstä, aiheuttaa negatiivisia tunteita menetelmien käyttöä kohtaan, joka tulee esille lastensuojelun keskusliiton selvityksessä, sekä myös osittain oman tutkimukseni tuloksissa. (Honkavaara ym. 2010, 12.) Vanhemmuuden tukemiseen suunnattuja interventiomenetelmiä on yleisestikin olemassa vähän päivähoiton kentällä, vaikka vanhemmuuden tukemisesta muuten keskustellaan paljon. Keskustelut, joita vanhempien kanssa päivähoidossa käydään jäävät usein hyvin pinnallisiksi. (Lyyra 2004, 106.) Samaan tulokseen olen päässyt tutkimuksessani. Päivähoidossa säännöllisesti käytössä olevassa varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole suoranaisesti mitään kohtaa, jossa voitaisiin aidosti kartoittaa perheen tilannetta.

Sitoutuminen uusien käytänteiden tuontiin päivähoiton kentälle herätti osittain vastusta, joka ilmeni Lapset puheeksi - keskustelujen käyttöönottona päivähoidossa. Se johtuiko vastahankaisuus juuri Lapset puheeksi – keskustelun käyttöönotosta vai siitä, että työtä tehdään tällöin myös enemmän perhettä tukien, ei tuottanut haastatteluissa yhdenmukaista mielipidettä. Pohdittavaa kuitenkin herättää, että Lapset puheeksi – koulutusta tarjottiin viidelletoista päivähoiton työntekijälle. Lastentarhanopettajista koulutukseen osallistui lopulta yhteensä 11 henkilöä, joista ainoastaan 4 kävi koulutuksen lopulta loppuun asti. Koulutuksen vähäinen kiinnostus voi johtua monesta seikasta. Sitä johtuuko määrän väheneminen menetelmän epäkäytännöllisyydestä ja sopimattomuudesta on vaikeaa mennä arvailemaan. Moni kuitenkin koki koulutuksen hyvänä. Päivähoiton puolelta koulutukseen eivät saaneet osallistua muut kuin ainoastaan lastentarhanopettajat. Lastentarhanopettajat eivät kuitenkaan kokeneet oman roolinsa eroavan perheiden tukijana muun henkilökunnan roolista. Olisiko ollut hyvä tarjota koulutusta myös muille kuin pelkästään lastentarhanopettajille päivähoidossa, jolloin menetelmä olisi tavoittanut enemmän päivähoiton työntekijöitä? Tämä vaatisi kuitenkin kaupungin omissa yksiköissä hierarkkisen mallin purkamista, jossa nyt ainoastaan lastentarhanopettajat voivat käydä kasvatustalutuksia vanhempien kanssa.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa

Tutkimuksen teon eettiset kysymykset lähtevät jo tutkimusaiheen valinnasta, pysyen pinnalla koko tutkimuksen teon ajan aina valmiiseen työhön, sen esittämiseen ja mahdolliseen tulevaisuuden hyödyntämiseen asti (Hirsjärvi & Hurme 2001, 19–20; Sarajärvi & Tuomi 2011, 129). Hirsjärvi ja Hurme (2001, 20) nimeävät tärkeimpinä eettisinä periaatteina informointiin perustuvan suostumuksen, luottamuksellisuuden, tutkittavien yksityisyyden ja seurausten ymmärtämisen aina, kun puhutaan ihmisiin kohdistuvasta tutkimuksesta. Olen huomionut eettisyyden jo pyytäessäni tutkittavia osallistumaan tutkimukseen. Anoin tutkimusluvan tutkimuksen tekemiseen Rasion kaupungin päivähoiton johtajalta toukokuussa 2014. Lisäksi pyysin jokaiselta tutkimukseen osallistujalta kirjallisen luvan materiaalin nauhoittamiseen ja sen käyttöön tutkimuksessa. Kerroin tutkimukseen osallistujille ennen haastattelun alkua vielä tutkimusaiheesta, tutkimusmenetelmästä ja heidän roolistaan tutkimuksessani. Tarjosin jokaiselle myös mahdollisuutta esittää kysymyksiä tutkimuksesta ennen haastatteluiden alkua. Onkin aina huomioitava, että tutkimukseen osallistujalla on aina mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta asiaan liittyvän informaation pohjalta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 20). Informaation yhteydessä pyrin kertomaan haastateltaville kaiken, jonka koin tutkimuksen teon kannalta oleelliseksi. Kaikki tutkimukseen ilmoittautuneet lastentarhanopettajat olivat vielä tässä vaiheessa halukkaita osallistumaan tutkimukseen ja tutkimukset saatiin tehtyä niille sovittuna ajankohtana.

Tutkimuksessani ei tule esille haastateltavien henkilöllisyys, työyksikkö, eikä ikä. Vaikka kyse on työntekijöistä, jotka työskentelevät kunnallisessa palveluksessa ja tutkimukseni kohdistuu heidän kokemukseensa omista työkäytännöistä, en kokenut tarpeelliseksi tuoda edellä mainittuja asioita julki. Itse pohdin tätä hyvin paljon ennen tutkimuksen tekoa. Kyseessä ei ole arkaluoteisia tietoja, mutta koin, ettei ole tarpeen tuoda haastateltujen yksityisyyttä julkiseksi yhtään

sen enempää kuin on välttämätöntä. Huomasin myös, että tutkittavat kokivat hyvänä seikkana, ettei heidän henkilöllisyytensä tule ilmi.

Aineiston laadun takaamiseksi pyrin tekemään etukäteen hyvän haastattelurungon, jonka kävin läpi usean henkilön kanssa ennen sen käyttöönottoa, sekä tein siihen tarvittavia muokkauksia. Ennen varsinaista haastattelua tein koehaastattelun, jolla varmistin äänityslaitteiden toimivuuden, sekä haastattelun keston. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184–185.) Itse koin etukäteisvalmistelut ennen haastatteluja erittäin tärkeänä laadun takaajana tutkimuksessani.

Haastattelujen teossa käytin apunani kahta äänitys laitetta, varmistaakseni tutkimushaastattelujen tallentumisen ja laadun. Haastatteluilla saadun aineiston luotettavuus on myös riippuvainen aineiston laadusta, jonka varmistin kahdella nauhurilla. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 185.) Tutkimushaastattelut olivat ainoastaan omassa käytössäni ja säilytettynä alkuperäismuodossaan aina tutkimuksen valmistumiseen asti. Eettisyys ja tunnistamattomuus oli varmistettu poistamalla litteroidusta aineistosta tutkimukselle tarpeettomat tunnistetiedot (Kuula & Tiitinen 2010, 452).

7.2 Luotettavuus ja tutkimusmenetelmän sopivuus

Laadullisen aineiston tuloksissa on kysymys aina kokemusmaailmojen yhteneväisyydestä (Eskola & Suoranta 2005, 210). Itse pohdin hyvin paljon tutkimuksen teossa sitä, miten osaan varmasti tuoda juuri ne tärkeimmät ja haastateltavien kokemat merkitykset esille, niin kuin he ovat niitä tarkoittaneet. Tutkimus aineiston analyysin yhteydessä aineistosta nousi kuitenkin selkeitä teemoja, mutta myös selkeää kahtia jakautuneisuutta mielipiteissä esiintyi.

Tutkimuksessani käytin aineiston keräämisessä teemahaastattelua. Teemahaastattelun koin tukevan parhaiten luotettavuuden toteutumista, sillä vaikka kysymykset olivat kaikille samat, niin haastateltavan mielipide pääsi paremmin esille haastattelun ollessa puolistrukturoitu. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–49.) Teemahaastattelun avulla koin saavani haastatteluista esille sellaista tietoa, mitä en ollut osannut edes kysyä. Tällaisia seikkoja olivat esimerkiksi Raisi-

ossa meneillä olevien hankkeiden merkitys kunnallisille toimijoille, sekä yksityisen ja kunnallisten yksiköiden ero ja toimintamenetelmät päivähoidon kentällä. Itse koin menetelmän erinomaisena keinona saada tutkittavan joukon ääntä kuuluviin.

Tutkimuksen tuloksien kannalta olisi ollut antoisampaa, jos tutkimushaastattelut olisi voinut tehdä vasta vuoden lopulla. Tutkimussuunnitelmaani ohjasivat kuitenkin maaliskuussa Lapset puheeksi – menetelmäkoulutukselle asetetut päivämäärät. Jos koulutus olisi tapahtunut alustavan suunnitelman mukaan, olisivat koulutuksessa olleet lastentarhanopettajat joutuneet ainakin kolme kertaa käymään Lapset puheeksi – keskustelun vanhempien kanssa ennen sovittua haastattelun ajankohtaa. Tällöin olisi ollut kokemuksellista tietoa menetelmän käytöstä paremmin, kuin mitä nyt toteutui. Viimeinen koulutuspäivä kuitenkin siirtyi myöhäissyysyn, eikä itselläni ollut oman opiskeluni puitteissa mahdollisuutta siirtää haastatteluja niin myöhäiseen ajankohtaan. Tästä johtuen suuntasin haastatteluja Lapset puheeksi - keskustelun mahdollisuuksiin ehkäisen lastensuojelun menetelmänä

7.3 Ammatillinen kasvu

Tutkimusprosessi avasi omat silmäni varhaisen tuen merkityksestä. Merkittävää itselleni oli huomata, kuinka loppujen lopuksi pienillä teoilla on suuri merkitys. Jokaisella päivähoitossa toimivalla työntekijällä on mahdollisuus vaikuttaa lapsen ja hänen perheensä hyvinvointiin. Monesti puhutaan resursseista ja niiden riittämättömyydestä. Uskon kuitenkin, että jokainen työntekijä ihan vain omaa työskentelytapaansa muuttamalla pystyy toimimaan niin, että tuottaa hyvinvointia ympärilleen. Päivähoidon kentällä tulee esille, kuinka tärkeässä roolissa vanhempien kohtaaminen on ja mikä merkitys siinä on työntekijän ammattitaidolla. Pohdin tutkimusprosessin kuluessa paljon omaa työtettäni ja sitä miten itse haluan työssäni toimia. Koen, että vanhempien tukemiseen pitää panostaa entistä enemmän, sillä lepäähän lapsen hyvinvointi osakseen juuri hänen vanhempiensa hyvinvoinnin varassa.

Mielestäni on pelottavaa, kuinka paljon ehkäisevä lastensuojelutyö lepää ainoastaan yksittäisten työntekijöiden ammatillisuuden varassa. Päivähoidossa on velvollisuus täyttää monenlaisia suunnitelmia, mutta ehkäisevää lastensuojelua niissä ei kuitenkaan käsitellä, eikä pääsääntöisesti tavoitteita tämänlaista työs-kentelyä kohtaan tietoisesti ajatella. Se miten uusi sosiaalihuoltolaki sitä uudis-tuessaan muuttaa jää mielenkiintoiseksi seurattavaksi. Mielestäni olisi kiinnos-tavaa tutkia miten Lapset puheeksi – keskustelut ovat muuttaneet työntekijöiden puheeksi otto kykyjä vanhempien kanssa, sekä ovatko keskustelut tuoneet apua ehkäisevän lastensuojelun menetelmänä.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2009. Kasvatusinstituutiot lapsuuden rakentajina. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lapsuuden toiminta. Tampere: Vastapaino, 54–69.
- Arnkil, T, E. & Eriksson, E. 2009. Taking up one's worries. A handbook on early dialogues. Saarijärvi: Gummerus Printing.
- Digman, C. & Soan, S. 2008. Working with parents. A guide for education professionals. London: SAGE Publications Ltd.
- Eronen, T. 2009. Hoitava ja kuntouttava lastensuojelu. Teoksessa Bardy, M. Lastensuojelun ytimissä. (toim.) Helsinki: Yliopistopaino, 192–263.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.
- Haapakoski-Parrila, S.; Hujala, E.; Nivala, V. & Puroila, A-M. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Heikkilä, M.; Ihalainen, S-L. & Välimäli, A-L. 2007. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.
- Heinämäki, L. 2006a. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu – hankekuvaus 2004 - 2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 8.5.2014. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4013.pdf&title=Varhaisen_tuen_vahvistaminen_varhaiskasvatuksessa_fi.pdf
- Heinämäki, L. 2006b. Varhaista tukea lapselle – Työvälineenä kehittämisvalikko. Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoidossa. Helsinki: FINN LECTURA.
- Hujala, A.; Puonti A. & Saarnio, T. 2004. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi.

Honkavaara, P.; Muuronen, K.; Mäkinen, P.; Paavola, A.; Tolonen, M. & Varsa, M. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelulain vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: Mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää? Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen – ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 188–210.

Jokinen, J. 2012. Työntekijöiden kokemuksia perheinterventiosta. Eksistentiaalisen fenomenologinen tutkimus lastensuojelun sijaishuollosta. Pro- gradu tutkielma. Sosiaalityö. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Kaltiala-Heino, R.; Kangaspunta, R.; Kilkku, N. & Punamäki, R-L. 2005. Lapsiperheiden psykososiaalinen tukeminen. Pirkanmaan mielenterveystyön hankkeen Peruspalvelutiimi- ja perheen hyvinvointineuvola - projektin loppuraportti 2002–2004. Tampere: Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Julkaisuja 1/2005.

Kaste II – hankesuunnittelu: Hyvinvoiva lapsi ja nuori. Raison pilotin suunnitelma. Ohukainen. Viitattu 28.8.2014. <http://raisio02.hosting.documenta.fi/kokous/2012207247-6-1.PDF>

Kaukoluoto, E. 2010. Onko varhaisen tuen päiväkotimalli mahdollinen? Helsinki: Yliopistopaino.

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden palveluiden kehittäminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päivähoitossa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen tukeminen päivähoitossa. Tammi: Helsinki, 73–98.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Laulaja, P. 2011. Varhaista puuttumista vai varhaista leimaamista. Laadullinen tutkimus ehkäisevästä lastensuojelusta Helsingin Sanomien lastensuojelua koskevassa keskustelussa vuosina 2008–2010. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lehtinen, M. 2014. Hankkeen väliraportti. Yhdessä oikeaan aikaan III Perhevalmentajaklinikka. Terveys ja hyvinvointipalvelut. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Lehtipää, R. & Poikonen, P.-J. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: Kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa Lämsä, T.; Malinen, K. & Rönkä, A. 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 69–88.

Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa –perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen tukeminen päivähoidossa. Tammi: Helsinki. 106–126.

Nummenmaa, A.R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Porvoo: WSOYpro Oy.

Barefoot, B.; Owen, M.T. & Ware, A.M. 2000. Caregiver-mother partnership behavior and the quality of caregiver-child and mother-child and mother-child interactions. Early childhood research quarterly. New York: Guilford Press.

Pirkkalan kunta. 2014. Pirkkalan kunnan esiopetussuunnitelmat. Varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja. Viitattu 6.9.2014. <http://ops.pirkkala.fi/varhaiskasvatus/ops/1/2/>

Raision kaupunki. 2011a. Palveluseteli. Viitattu 1.4.2014. http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/fi_FI/Palveluseteli/

Raision kaupunki. 2011b. Päiväkodit. Viitattu 6.9.2014. http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/paivakodit/fi_FI/paivakodit/

Raision kaupunki. 2011c. Varhaiserityispalvelut. Viitattu 1.4.2014. http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/fi_FI/varhaiserityispalvelut/

Raision kaupunki. 2011d. Varhaiskasvatus (päivähoito). Viitattu 1.4.2014. http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/fi_FI/varhaiskasvatus/

Raision kaupunki. 2013. Palveluja raisiolaisille lapsiperheille. Viitattu 1.4.2014. http://issuu.com/raisio/docs/palveluja_raisiolaisille_lapsiperhe

Raision kaupunki. 2014. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma. Palveluiden nykytilan kuvaus. Raision kaupunki.

Raision kaupunki & Turun ammattikorkeakoulu. 2013. Hankesuunnitelma. Yhdessä oikeaan aikaan III perhevalmentajaklinikka. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

- Rauhala, P-L. 1998. Mistä ehkäisevässä sosiaalipolitiikassa on kysymys. Käsitteellistä ja historiallista tarkastelua. Stakes tutkimuksia 90. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.
- Reunamo, J. 2007. 1. Painos. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. WSOY Oppimateriaalit Oy: Helsinki.
- Rosbacka, T. 2010. Beardsleen perheinterventio lastensuojelussa ohjaajien kokemana. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
- Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Hyvärinen, M.; Nikander, P. Ruusuvuori, J. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Rytkönen, T. & Rönkkö, L. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.3.2014. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6.html>
- Sallinen, S.; Stenvall, J. & Rannisto, P-H. 2014. Osaava kunta – rajapinnoilta vahvuutta kuntien toimintaan. 1.painos. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Solantaus, T. 2006. Toimiva lapsi & perhe. Lapset puheeksi – kun vanhemmalla on mielenterveyden ongelmia. Manuaali ja lokikirja. Viitattu 18.3.2014. http://www.thl.fi/attachments/kasvunkumppanit/tp/Lp_manuaali_ja_lokikirja_kun_vanhemmalla_on_mtr_ongelmia_13112013.pdf
- Solantaus, T. 2013a. Toimiva lapsi & perhe. Lapsen ja nuoren kehitystä tukeva toiminnallinen työmuoto varhaiskasvatuksessa ja koulussa: Lapset puheeksi keskustelun taustateoria. Viitattu 4.5.2014. http://www.thl.fi/attachments/kasvunkumppanit/tp/Lp_keskustelun_taustateoria_koulu_ja_varhaiskasvatus_%2015112013.pdf
- Solantaus, T. 2013b. Toimiva lapsi & perhe. Varhaiskasvatukseen. Lapset puheeksi – lokikirja. Viitattu 18.3.2014. http://www.thl.fi/attachments/kasvunkumppanit/tp/Varhaiskasvatuksen_lapset_puheeksi_lokikirja_22112013_liite1.pdf

Sosiaaliportti. 2012. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevän lastensuojelun tavoitteet ja periaatteet. Viitattu 4.5.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/>

Sosiaaliportti. 2014. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 4.5.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös valtakunnallisista varhaiskasvatuksen linjauksista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Luonnos. Viitattu 25.10.2014. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9763020&name=DLFE-30014.pdf

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2. painos. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2013. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 10.10.2014. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). 2014a. Kasvun kumppanit. Lapsen hyvinvointia vahvistamassa. Tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 6.9.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/lapsen/tuki_varhaiskasvatuksessa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2014b. Kasvun kumppanit. Lapsen hyvinvointia vahvistamassa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen keskeisin lainsäädäntö. Viitattu 6.9.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/lainsaadanto/varhaiskasvatuksen_ja_esiopetuksen_keskeinen_lainsaadanto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Varpu- tukea ajoissa. Mitä varhainen puuttuminen on? Viitattu. 21.8.2014. http://www.varpu.fi/varpu/varhainen_puuttuminen

Valtioneuvoston kanslia. 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma. 22.6.2011. Viitattu 12.5.2014. <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991

HEI!

7.5.2014

Teen opinnäytetyötäni Raision kaupungin perhepalveluille osana sosionomiopintojani Turun ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyönäni tutkin Raision päivähoitoyksiköiden lastentarhanopettajien suhtautumista Lapset puheeksi – menetelmän käyttöönottoon osana Raision kaupungin päivähoiton käytänteitä, sekä menetelmän mahdollisuuksia ehkäisevään lastensuojelutyöhön päivähoiton työkentällä. Teen tutkimukseni kvalitatiivisena tutkimuksena, käyttäen teemahaastattelun menetelmää.

Tutkimukseni teossa tarvitsisin haastateltavaksi kahdeksan lastentarhanopettajaa Raision päivähoiton kentältä. Tutkimusryhmäni muodostuu alkukesällä Lapset puheeksi – menetelmäkoulutukseen osallistuvista lastentarhanopettajista. Ystävällisesti pyytäisinkin nyt teiltä suostumusta haastatteluun.

Haastateltavien henkilöllisyys ei ilmene tutkimuksessa, kuten ei ilmene myöskään työyksikkö. Itse olen sitoutunut noudattamaan vaitiolovelvollisuutta.

Haastattelut toteutetaan työaikana niin, ettei niiden teosta aiheudu haittaa työntekijälle eikä muulle työyhteisölle. Haastattelut suoritetaan kesän 2014 aikana, mielellään ennen kesälomien alkua.

Jos sinulle sopii osallistua tutkimukseen, niin otatko yhteyttä allekirjoittaneeseen sähköpostilla, niin saadaan sovittua aika haastattelulle. Ilmoitathan viestissä suostumuksesi, sekä mahdollisen kesäloman ajankohtasi, jos se on jo tiedossa.

Mukavaa kesän odotusta ☺

Terveisin:

Elina Uusitalo

Sosionomiopiskelija/ TurkuAMK

elina.uusitalo@students.turkuamk.fi

Elina Uusitalo
Mattilankatu
32200 Loimaa
0503779394

ANOMUS __7_ / __5__ 2014

ASIA: TUTKIMUSLUPA

Kunta: Raision kaupunki

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosionomiksi suuntautumisvaihtoehtonani sosiaalipalvelutyö. Teen opinnäytetyönäni tutkimusta Raision kaupungille, jossa tutkin Raision päivähoitoyksiköiden lastentarhanopettajien suhtautumista Lapset puheeksi – menetelmän käyttöönottoon osana Raision kaupungin päivähoidon käytänteitä, sekä menetelmän mahdollisuuksia ehkäisevään lastensuojelutyöhön päivähoidon työkentällä.

Toteutan tutkimukseni kvalitatiivisena tutkimuksena, johon haastattelen kahdeksaa Lapset puheeksi – koulutuksen käynnyttä lastentarhanopettajaa. Tutkimuksen aineisto kerätään käyttäen teemahaastattelun menetelmää. Haastattelut suoritetaan Raisiossa kesän 2014 aikana. Tarkemmasta ajankohdasta sovin haastateltavien kanssa kun olen saanut varmistettua tutkimukseen osallistujat. Jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla pyydetään kirjallinen suostumus ja kenenkään ei ole pakko suostua osallistumaan. Haastattelut suoritetaan silloin kun se haastateltaville sopii, eikä niistä aiheudu haittaa haastateltavien työtehtävien suorittamiselle. Tutkimuksestani ei voida tunnistaa kenenkään haastateltavien henkilöllisyyttä, joten sitä ei mainita, kuten ei mainita myöskään haastateltavien työyksikköä. Tutkimuksessani noudatan ehdotonta vaitiolovelvollisuutta ja asiallisuutta, sekä säilytän haastattelunauhut itselläni.

Tutkimuksen avulla saadaan tietoa varhaiskasvatuksen henkilökunnan mielipiteistä Lapset puheeksi – menetelmän käyttöönotosta päivähoidossa, sekä miten he uskovat sen helpottavan asioiden puheeksi ottoa lasten vanhempien kanssa ja päivähoidon roolista ennaltaehkäisevän lastensuojelun kentällä, sekä Lapset puheeksi -menetelmän roolista osana sitä. Tutkimuksen avulla pyritään tuomaan julki kokemuksellista tietoa päivähoiton ammattilaisten näkökulmasta lapset puheeksi – menetelmän käytöstä päivähoidossa.

Opinnäytetyöni alustava nimi on: Lapset puheeksi menetelmän käyttöönotto päivähoidossa lastentarhanopettajan silmin. Opinnäytetyön ohjaajana toimii Turun ammattikorkeakoulun puolesta Tiina Laakso ja Raision kaupungin osalta perhekuraattori Minna Lehtinen.

Täten anon lupaa suorittaa haastattelut Raision kaupungin päivähoidon henkilöstölle (8 kpl) edellä mainitsemieni periaatteiden perusteella. Haastattelujen ajankohta on kesä 2014.

Yhteistyöterveisin:

Elina Uusitalo
Sosionomiopiskelija/ TurkuAMK 050-3779394/
elina.uusitalo@students.turkuamk.f

TEEMAHAASTattelun Runko

Alkukartoitus:

- Nimi
- Ikä
- Koulutus
- Valmistumisvuosi
- Työkokemus
- Millä tavoin Lapset puheeksi – menetelmä on tuttu?
- Oletko käyttänyt menetelmää?

Miten päivähoitossa ymmärretään ehkäisevä lastensuojelu

- Mitä koette ehkäisevän lastensuojelun olevan päivähoitossa?
- Miten tällä hetkellä päiväkodissanne tavoitellaan ehkäisevän lastensuojelun tavoitetta?
- Pyritäänkö mielestänne lapsen henkilökohtaisen vasun ja varhaiskasvatussuunnitelman avulla edistämään ehkäisevää lastensuojelutyötä päivähoitossa?
- → Miten?

Millaisena päivähoidon henkilökunta kokee roolinsa perheiden tukijana ja ehkäisevän lastensuojelun kentällä

- Miten koet, että perheitä tuetaan tällä hetkellä Raison päivähoitossa?
- Millaisena koette oman roolinne päivähoitossa perheiden tukijana?
- ja erityisesti lastentarhanopettajan näkökentästä perheiden tukijana?
- Entä roolinne ehkäisevän lastensuojelun työkentällä?
- Tukeeko johtoporras ehkäisevän lastensuojelun toteuttamista?
- Miten koette ajankäytöllisten resurssien riittävän perheiden tukemiseen?
- Koetteko päivähoidon henkilökunnan roolin muuttuneen työuranne aikana?
- → jos koette, niin mihin suuntaan?
- Millaisia keinoja koette päivähoitolla olevan perheen tukemiseen?
- Pystyttekö hyödyntämään päivähoitossa moniammatillista yhteistyötä?
- Miten ehkäisevää lastensuojelutyötä ja perheiden tukeista voitaisiin mielestänne päivähoitossa kehittää?

MITEN TOIMITAAN HUOLEN ILMAANTUESSA

- Mitkä ovat tämän hetkiset käytännöt, jos huoli herää
➔ Pystytkö nimeämään joitain konkreettisia keinoja?
- Ketä ottaa huolen puheeksi?
- Miltä huoleen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa tuntuu?
- Onko puheeksi ottamiseen jotain apukeinoja/ menetelmiä, joita tilanteessa voidaan hyödyntää?
- Pystytäänkö kaikista tärkeistä asioista puhumaan vanhempien kanssa?

KOKEEKO HENKILÖKUNTA LAPSET PUHEEKSI – MENETELMÄN TUOVAN APUA PERHEEN KOKONAISTILANTEEN KARTOITTAMISEEN?

- Koetteko asioiden puheeksi ottamisen helpommaksi menetelmää käyttäen?
- Pystyykö menetelmän avulla keskustelemaan asioista enemmän vanhempia kunnioittaen?
- Koetteko, että asioihin on helpompi puuttua menetelmän avulla varhaisemmassa vaiheessa?
- Tuoko se helpommin apua huolen puheeksi ottoon?
- Missä tilanteessa koet menetelmän hyödyllisimmäksi?
- Sopiiko menetelmä mielestäsi päivähoitoon?
- Onko menetelmän avulla helpompi pitää keskustelu juuri tietyn lapsen asioissa?

MUUTTIKO KOULUTUS SUHTAUTUMISTA MENETELMÄN HYÖDYLLISYYTTÄ KOHTAAN?

MILLAISIA KEHITYSEHDOTUKSIA KOET PÄIVÄHOIDON EHKÄISEVÄN LASTENSUOJELUTYÖN KENTÄLLÄ OLEVAN?

- Miten koet menetelmän istuvan päivähoidon arkeen?
➔ Mitkä asiat erityisesti sopivat tai eivät sovi mielestäsi menetelmässä päivähoidon rooliin?
- Millaisena menetelmä pitäisi mielestäsi ottaa päivähoidossa käyttöön? – kaikkien kanssa, vai vain heidän joista huolta ilmenee, uuden hoitolapsen kanssa?
- Osaatko nimetä joitain esimerkki tapauksia, joissa koet hyödyn suureksi?

Annan Elina Uusitalolle luvan käyttää haastatteluani opinnäytetyötään varten.

Raisiossa

Allekirjoitus

Nimenselvennös
